

Підручник “Мистецтво” для 4 класу

Авторки:

- Ірина Стеценко,
- Світлана Садовенко

Авторський колектив підручника

Ірина Стеценко

- Науковець-практик, авторка понад 300 статей і понад 30 книжок у галузі початкової та дошкільної освіти
- Наукова співробітниця Інституту інформаційних технологій і систем Національної академії наук України
- Співавторка підручників “Мистецтво” для 1-4 класів
- Співавторка програм “STREAM-освіта”, “Стежинки у Всесвіт”

Світлана Садовенко

- Доктор культурології, професор, кандидат педагогічних наук, заслужений діяч мистецтв України
- Педагогиня з досвідом роботи близько 40 років
- Професорка кафедри музичного мистецтва Навчально-наукового інституту перформативних мистецтв Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
- Художня керівниця народного художнього колективу “Театр пісні «Ладоньки»” Центру позашкільної роботи Святошинського району міста Києва
- Співавторка лінійки підручників “Мистецтво” для 1–4 класів

Про який підручник мріють педагоги й учні?

- ❖ Сучасний
- ❖ Креативний
- ❖ Зручний для проведення уроків
- ❖ З повною методичною підтримкою

- ❖ Яскравий
- ❖ Несподіваний
- ❖ Цікавий
- ❖ Зрозумілий
- ❖ Захопливий

Покажемо, що наш підручник подобається і дітям, і вчителям

- ❖ Захоплює, мотивує, надихає, приваблює
- ❖ Дає простір для досліджень і винахідництва
- ❖ Зручний для вчителя, близький дитині
- ❖ Інтерактивний, містить електронний додаток

Екскурсія підручником

*Гортаємо підручник разом і уявляємо,
якими захопливими будуть уроки з ним*

Зустріч зими з весною

svitdovkola.org/art4/2026/40

У кожної пори року своя вдача, свої принади й пригоди. От би ще побачити їхні обличчя! Сьогодні нам це вдасться: витвір художниці познайомить нас із пані Весною. Зустрічаймо її!

Картина-казка

Роздивися картини **Наталії Дерев'яно**. На них художниця змалювала дівчину Весну в убранні двох місяців. Здогадайся, яких саме. Що тобі підказало?

- Ці картини — портрети і пейзажі водночас. Знайди ознаки обох жанрів.
- Яка у Весни вдача? Як змінюється її вбрання? Чому воно зливається з природою?
- Знайди на картинах ознаки зими. Де їх більше? Чому їх додала художниця?

Весняне вбрання

- Розкажи за картинами про весняні місяці. Якого не вистачає? Уяви його вбрання. Чи змінюється настрої Весни від місяця до місяця? Чому? Як це можна зобразити?
- Намалюй весняний місяць, на який ти найбільше чекаєш, або який тобі найлегше уявити.

82

Тема 6. Світ невігомий

Пори року в музиці

Послухай композиції **Астора П'яццолли** "Зима" і "Весна" із циклу "Пори року в Буенос-Айресі".

- Чи сподобалася тобі музика? Розкажи про свої враження.
- Як гадаєш, яка композиція змальовує весну, а яка — зиму?
- Зверни увагу на музичний інструмент, що грав соло.

В обох композиціях соло грав **бандонеон** — різновид гармоніки. Бандонеон названий на честь його винахідника Генріха Банда. Саме завдяки бандонеону аргентинське танго набуло того пронизливо-щемливого звучання, яке привертає до нього стільки шанувальників.

Звук утворюється завдяки повітря всередині міха (гармошки). Музикант стискає чи розтягує міх, і повітря подається в спеціальну камеру. Коли музикант натискає на клавішу, повітря з камери тисне на металеву платівку й утворює звук.

Танго

Астор П'яццолла створив неповторний музичний стиль, основою якого є **танго** — емоційний парний танець, який виконується під характерну музику.

- Послухай одну з композицій іще раз, відчуй музику і потанцюй під неї.
- Обери дитячий музичний інструмент і запропонуй свій акомпанемент.

83

Країна пірамід

Здійснимо погорож у часі! У цьому допоможе народна творчість: пісні, музика, танці, декоративно-прикладне мистецтво. Це все зберігає пам'ять про минуле народу.

svitdovkola.org/art4/8

Пригадайте, що ви знаєте про Єгипет — давній і сучасний. Розкажіть одне одному.

Минуле через мистецтво

Перша наша мандрівка — до Єгипту, країни пірамід, найвеличніша з яких — **піраміда Хеопса**. Це єдине із семи чудес стародавнього світу, що збереглося до наших часів.

Розглянь зображення на стінах пірамід, які зробили давні єгиптяни. Що ти можеш розповісти про життя у Стародавньому Єгипті?

Замість літер використовували символічні зображення — ієрогліфи.

Усі обличчя зображені у профіль, тобто збоку.

Єгипетські мелодії

Послухай твір єгипетського композитора **Ріада Аль Сунбаті** й відчуй музику цієї країни. Уяви танці під неї, покажи руки.

- Чи звучали струнні музичні інструменти? Ударні? Духові?
- Коли звучала арабська флейта?

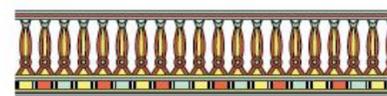
Арабська флейта

18

Тема 2. Машина часу

Сонячні орнаменти

Розглянь традиційні єгипетські орнаменти.

- У які дві групи можна їх об'єднати? За якою ознакою?
- Які кольори переважають? Як гадаєш, чому саме такі?
- З яких елементів складаються ці орнаменти?
- Пофантазуй і знайди стилізовані пальми, екзотичні плоди тощо.

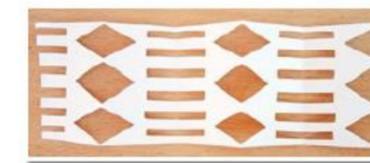

Орнамент-витинанка

Поміркуй, які сучасні речі можна прикрасити єгипетськими орнаментами. Придумай орнамент, використавши єгипетські елементи. Можеш намалювати його фарбами або створити стрічку-витинанку.

- Склади смужку паперу гармошкою. Намалюй орнамент простим олівцем, виріж елементи і розгорни стрічку.
- Спробуй утворити кільце, склеївши краї стрічки так, щоб не зруйнувати ритму орнаменту.
- Чи завжди це вдається? Чому?

Поміркуй, як комп'ютер може допомогти створювати орнамент.

19

Розмаїта палітра українського та світового мистецтва

Дивовижні звірі

svitdovkola.org/art4/2026/29

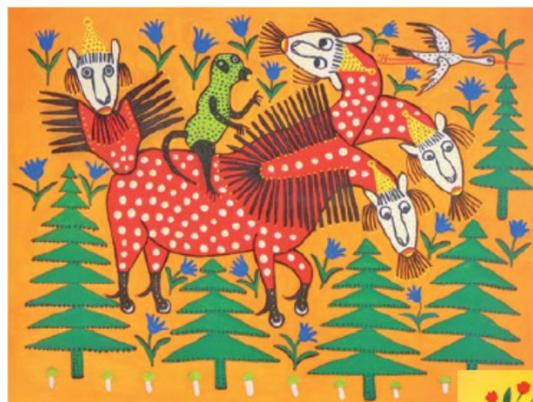

Пориньмо у світ народних казок, де поєднуються видиме й невидиме, де живуть фантастичні істоти й справжні герої та героїні, а добро завжди перемагає зло.

Пригадайте українські народні казки й розіграйте сценки з них. Чи здогадалися глядачі та глядачки, яку казку ви обрали? Поміркуйте, що варто змінити, щоб казка стала впізнаванішою.

Диво-звірі

Розглянь картини “звіриної серії” української народної художниці **Марії Примаченко**. Такої дивовижної серії немає в жодного художника світу! Фантастичні звірі — витвір уяви мисткині: іноді вони схожі на реальних тварин, а часом наділені людськими рисами.

Мавпа їде на чотириголовому звірі

Коли уважно дивишся на ці картини, то відчуваєш магію мистецтва: звірі ніби ворухнуться, дихають, ростуть у нас на очах.

Мисткиня завжди оздоблювала своїх тварин візерунками, святково “вдягала” їх.

Народився олень у горосі. Нема його ніде й досі

60

Тема 5. Світ невидимий

Марія Примаченко об'єднала у своїй творчості малюнок і живопис. Це і живописна графіка, і графічний живопис водночас. Напряму, у якому працювала художниця, називають **наївним мистецтвом**.

- Чим ці твори схожі на дитячі роботи?
- Які ознаки графіки помітні в картинах? А які ознаки живопису?
- Як художниця добирала кольори? Як гадаєш, чому навіть грізні звірі зображені в яскравих барвах? Чи такі вже вони й страшні?
- Зверни увагу: назви картин — ніби початок казки. Придумай продовження.

Думка-шумка

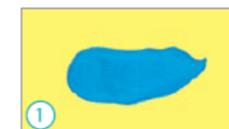
Яка музика могла б звучати на картинах М.Примаченко? Послухай Рапсодію № 2 на українські народні мотиви “Думка-шумка”, яку створив видатний український композитор **Микола Лисенко**.

- Візьми народний інструмент і додай до рапсодії ще й свої фантазії.

Декоративне малювання

Створи свого диво-звіра. Можеш малювати за мотивами робіт М.Примаченко або ж вигадати оригінальну істоту.

- Який характер матиме твій звір? Чим вирізнятиметься з-поміж інших?
- Візьми кольоровий папір і добери яскраві барви, які гарно (гармонійно) поєднуюватимуться на обраному тлі.
- Спочатку намалюй одним кольором тулуб тварини, голову, ноги, хвіст, роги. Зачекай, поки фарба висохне, і прикрась зображення візерунками.
- Навколо тварини зобрази плоди, квіти, листя.
- Марія Примаченко робила до своїх картин підписи-примовки. А що вигадася ти?

61

Не торкаючись землі

svitdovkola.org/art4/24

Завдяки творам мистецтва можна побачити звичне в несподіваному ракурсі. Дізнаймося про неймовірні повітряні скульптури, які баланують, як циркові артисти.

Об'єднайтеся в групи й утворіть "живі" скульптури. Оберіть того, хто проведить екскурсію і відзначатиме родзинки кожного твору.

Таємниця майстра

Сучасний польський скульптор **Єжи Кендзьора** — справжній віртуоз балансування: його чималенькі скульптури немовби висять у повітрі й не перевертаються під силою вітру й власною вагою.

- * Спробуй стати на одну ногу й вдати, що ти на канаті високо над землею. Чи легко тобі тримати рівновагу?
- * Дізнайся, чи є в Україні такі скульптури. Де саме?
- * Як гадаєш, де їх краще розміщувати? Чому? Що потрібно, аби перехожі їх помітили?

Еквілібристи

Еквілібристи — артисти цирку, які вміють робити складні акробатичні вправи, утримуючи рівновагу на канаті, кулі, драбині тощо.

Подивися виступ еквілібриста **Вальтера Малашихіна**. За яким принципом дібрали музичний супровід до цього номера?

Тема 4. Факти і таємниці

Дива балансу

Сучасний митець **Роккі Бьюн** може змусити балансувати будь-який об'єкт: камінь, крижину, велосипед, стілець тощо. Він створює разючі скульптури.

Роздивись їх і розкажи, що спільного в них із творами Є. Кендзьори.

* Чим такі скульптури відрізняються від тих, що ми звикли бачити?

Візьми виделку та врівноваж її на краєчку тарілки. Що можна додати, щоб завершити скульптуру? Тепер можеш спробувати зробити щось складніше.

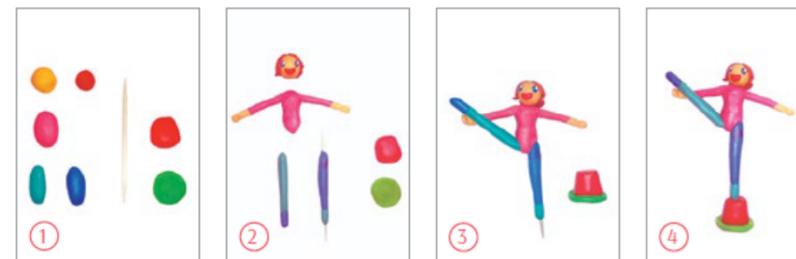

Влаштуємо циркову виставу

Пригадай циркові номери. Чиї виступи тобі найбільше подобаються? Як артист / артистка рухається? Який вигляд має? Як вирізнити його / її з-поміж інших?

Виліпи з пластиліну фігуру артиста / артистки цирку, скориставшись схемою.

Різноманіття творів мистецтва: від давніх до найсучасніших

У Країні Див

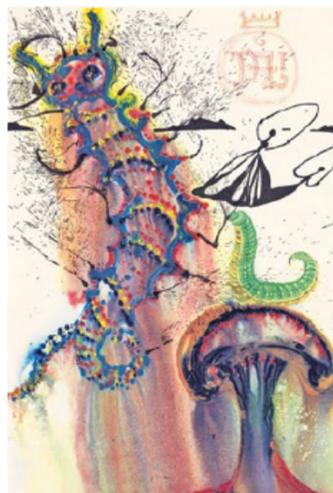
svitdovkola.org/art4/33

Запрошуємо тебе до чарівної казки, яку розповідають одразу кілька митців: письменник, художник, композитор, хореограф та артисти й артистки балету. У Країні Див і справді все незвичайне, чудернацьке й дивакувате.

“Аліса у Країні Див” — одна з найпопулярніших історій у світі. Її написав математик і письменник **Льюїс Керрол**. Що ж такого дивовижного відбувається в цій казці? Про це тобі розкажуть ілюстрації художника-сюрреаліста **Сальвадора Далі** та фрагменти балету сучасних митців: хореографа **Крістофера Віддона** й композитора **Джобі Талбота**.

Порада від Гусені

Якось дівчинка Аліса побачила в саду Білого Кролика з кишеньковим годинником, стрибнула за ним у Кролячу нору й опинилася у Країні Див... Її пригоди почалися з того, що вона постійно змінювалася: то виростала, то зменшувалася. Звісно, їй треба було довідатися, як дати цьому раду. І тут вона зустріла Гусеню на грибі, яка сказала: щоб збільшитися, треба відкусити гриб з одного боку, а щоб зменшитися — з іншого.

С. Далі намалював до твору 12 ілюстрацій, і на кожній зображена Аліса зі скакалкою. Вона ніби перестрибує з однієї картини в іншу, подорожуючи Країною Див.

Розглянь ілюстрацію до цього епізоду.

★ Як художник зобразив Гусеню, а як — її розповідь?

▶ А тепер подивись, як цю сцену зображено в балеті.

★ Як збільшення Гусені показано на ілюстрації, а як — у танці?

68

Тема 5. Світ невидимий

Усмішка в повітрі

Далі Аліса зустрічається з Чеширським Котом, знаменитим своєю загадковою усмішкою та вмінням щезати, ніби розчиняючись у повітрі.

▶ Подивись, як цю зустріч змальовано в балеті.

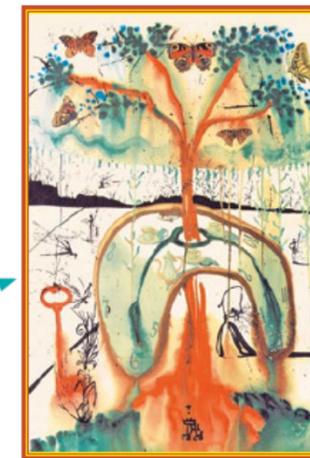
- ★ Який спосіб винайшли в балеті, щоб зобразити диво-кота?
- ★ Якими ще технічними засобами можна було б показати усмішку в повітрі?

Божевільне чаювання

Згодом Аліса потрапляє в лісі на чаювання до Капелюшника, Шаленого Зайця і Сонька. У них завжди час пити чай, бо годинник Капелюшника спинився.

- ★ Знайди на ілюстрації Алісу.
- ★ Що слугує столом?
- ★ Як художник показав курйоз із часом?

М'який годинник символізує час, який завмер.

▶ Подивись цей епізод у балеті.

- ★ Як артисти відтворюють цокання годинника?
- ★ Які деталі костюмів, рухи й дії передають дивакуватість персонажів?

Пригоди тривають

▶ Хочеш дізнатися більше про пригоди Аліси й порівняти, як різні митці та мисткині їх уявляють? Подивись фентезійний фільм “Аліса у Дивокраї” режисера Тіма Бертона або мультфільм компанії Волта Діснея.

▶ Намалюйте ілюстрації до цієї казки або інсценуйте один з її епізодів.

69

Міф — співак-воїн

svitdovkola.org/art4/2026/51

Любов до рідної землі можна проявляти по-різному. Хтось змальовує її красу в картинах, хтось оспівує в піснях, хтось збає про людей і розвиток країни, а хтось захищає її зі зброєю в руках. Сьогодні ми зізнаємося історію оперного співака, який став Героєм України.

Поміркуйте, чи кожна людина може стати героєм/героїнею. Що для цього треба зробити?

Дві світлини — дві сторони життя

На цих світлинах — **Василь Сліпак**. На першій — він всесвітньовідомий український оперний співак, соліст Паризької національної опери. На другій — волонтер, воїн (позивний “Міф”), Герой України.

Василь Сліпак 19 років прожив у Парижі й став оперною зіркою світового рівня. Йому двічі пропонували французьке громадянство, і двічі він відмовлявся, бажаючи бути громадянином України.

У 2014 році, з початком російської агресії, співак очолив волонтерський рух — координував у Франції громадські акції на підтримку України. У 2015 пішов добровольцем захищати Україну на Сході. 29 червня 2016 року загинув у бою від ворожої снайперської кулі, врятувавши побратимів ціною власного життя.

Василь був дуже активною людиною. Для нього важливо було бути там, де він потрібен: на сцені і на війні.

Подивися фільм “Славетні українці. Сучасні співаки. Василь Сліпак”.
* Які почуття і думки в тебе виникли від перегляду? Поділися ними.

104

Тема 8. Енергія

Від низьких нот до високих

Василь Сліпак мав унікальний голос: міг брати і низькі ноти, і дуже високі, які зазвичай до снаги лише жінкам. Школярем співав у хорі “Дударик”. На одній із репетицій разом із Юрієм Коласою вони імітували дует Монсеррат Кабальє та Фредді Меркьюрі. Усім дуже сподобалося, і відтоді за кожної нагоди їх просили заспівати знову.

- * Пригадай виступ дуету Монсеррат Кабальє та Фредді Меркьюрі.
- * Як гадаєш, чи легко було його імітувати? Чому?

Подивись, як **Василь Сліпак** виконує арію з опери **Вольфганга Амадея Моцарта**.

- * Який характер у персонажа? Як співак передає це?

Зверни увагу, як співак майстерно створює образ голосом, жестами, мімікою, рухами.

Василеві Сліпаку легко вдавалося заволодіти увагою аудиторії, вразити її, викликати найширшу гаму емоцій: здивування, радість, захоплення. На сцені він тримався природно й артистично.

Молитва за Україну

Послухайте й заспівайте пісню “Молитва за Україну”.

Спершу ця пісня, створена Анжелою Ярмолюк, мала назву “Молитва”. Перейменували її діти з Театру пісні “Ладоньки” (художній керівник — Світлана Садовенко).

Цей колектив бере активну участь у підтримці українських захисників: діти передають на передову свої малюнки, гуманітарну допомогу, виступають у шпиталях і гарнізонах.

Анжела Ярмолюк і Театр пісні “Ладоньки”

Поміркуйте, чи хотіли б ви долучитися до волонтерської діяльності. У який спосіб?

105

У стилі рок-н-ролу

svitdovkola.org/art4/2026/25

Сьогодні ми дізнаємося про історію запального танцю, у якому головні рухи – гойдання і крутіння. Ти здивуєшся, але все починалося... з інструментальної музики.

Дізнайтеся, які танці подобалися в юності вашим батькам, бабусям і дідусям. Покажіть танцювальні рухи. Чи змінюються вони з часом?

Співаємо – танцюємо

Вивчи співанку, супроводжуй її рухами.

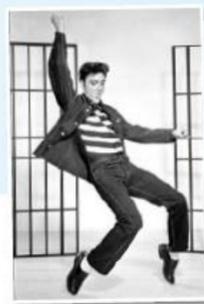

Рок-н-рол

Рок - н - рол ми спі - ва - ем, рок - н - рол нас ок - ри - ля - е.
Бу - дем ра - зом тан - цю - ва - ти, і гой - да - тись, і круж - ля - ти!
Та - нець за - паль - ний наш рок - н - рол!

Народження рок-н-ролу

Жанр **рок-н-рол** (з англійської — гойдайся і крутіння) виник у США на початку 1950-х. Першими головними інструментами були фортепіано та саксофон, але потім їх витіснила гітара. Рок-н-рол вирізняється чітким ритмом, швидким темпом, розкутим виконанням.

Е. Преслі (1935 – 1977)

Подивись кліп до пісні **“Гончий пес”** визнаного короля рок-н-ролу, американського співака **Елвіса Преслі**. Зверни увагу на темп, ритм, настрої музики. Спробуй повторити деякі рухи.

52

Тема 4. Факти і таємниці

Світове визнання

Рок-н-рол набув шаленої популярності. У Клівленді (США) зведено Музей і Залу слави рок-н-ролу (архітектор **Бей Юймін**). Роздивись світлини. Поміркуй, чому архітектор вигадав таку оригінальну будівлю.

Створи у класі свій музей сучасного танцю. Якись із його експонатів можуть розповідати про рок-н-рол.

Сьогодення легендарного танцю

Рок-н-рол не втратив своєї популярності. Нині влаштовують змагання з **акробатичного рок-н-ролу** — виду спорту, що поєднує елементи танцю та спортивної акробатики. Подивись виступи світових та українських спортсменів і спортсменок. Які танцювальні рухи збережені?

Виступ французьких танцюристів на фіналі чемпіонату Європи з акробатичного рок-н-ролу

До новорічних свят вивчіть пісню **“Новий рік”** (“Пісенник”, с. 121).

53

Казка очима різних митців

svitdovkola.org/art4/2026/21

У фольклорі народів світу є понад тисячу версій казки про Попелюшку. Різні митці й мисткині неоднаково уявляють і втілюють у своїх творах персонажів казки.

“Попелюшка” в різних країнах світу

Кожний народ уявляє Попелюшку по-своєму. Це залежить від особливостей характеру, культури, традицій народу.

Пригадай народні мелодії та особливості національного одягу різних народів.

Уяви Попелюшку в різних країнах. Який у неї буде одяг? Як вона рухатиметься, говоритиме, співатиме? Чи буде різним характер Попелюшки в різних країнах світу? Поясни свою думку.

Покажіть Попелюшку з України та інших країн світу. Що буде спільне у ваших образах, а чим вони відрізнятимуться?

Роберт Амброуз Дадлі

Ілюструємо казку

Розглянь ілюстрації різних художниць. Що спільного в образах Попелюшки, а що відмінного? Яка ілюстрація видається сучаснішою? Чому?

Як художниці передали характер Попелюшки?

Зобрази Попелюшку так, як її уявляєш ти. Який епізод казки ти хочеш проілюструвати?

Хуаніта Беннетт

Джанет і Енн Джонстон

44

Тема 3. Чарівні перетворення

Уяви, що персонажі казок можуть жити з нами в одному місті, ходити тими самими вулицями... Саме так і зробив колектив театру, який осучаснив оперу “Попелюшка”.

Попелюшка поряд з нами

Поміркуй, який вигляд може мати сучасна Попелюшка. Опиши її одяг.

Подивись фрагмент опери “Попелюшка” Джоаккіно Россіні в сучасній постановці Нідерландської національної опери.

Россіні трохи змінив сюжет відомої казки — замість мачухи з’явився вітчим дон Маньїфіко, а замість туфельки принц шукає подарований браслет.

- Чи таким тобі уявлялося вбрання Попелюшки?
- Який настрій у неї? Чому? Як це передає музика та спів героїні?
- Як показано ставлення інших персонажів до Попелюшки?

Ми – персонажі казок

Подивися фрагмент драматичної вистави “Попелюшка” у виконанні театру “Росинка” з Мукачєва та відчуй себе в театрі.

Підготуйте фрагмент осучасненої вистави про Попелюшку.

- Порадьтеся та оберіть фрагмент, який інсценізуватимете. Пригадайте, хто працює над створенням вистави, і розподіліть обов’язки. Нехай хтось буде оператором і запише відео на згадку.
- Доберіть для музичного супроводу фрагменти, які ви слухали цього тижня.

45

Щоуроку гармонійне поєднання музичного й образотворчого мистецтв

Музичні перетворення

svitdovkola.org/art4/18

Композиторам і композиторкам подобається фантазувати, а основою для фантазії можуть бути різні твори. Так народжуються незвичайні музичні перетворення — варіації.

Варіація в музиці — видозміна музичної теми, мелодії або її супроводу.

Пограйте в колі. Хтось демонструє тему для варіації — кілька рухів чи мелодію. Решта по черзі змінюють її, але так, щоб упізнавалася.

Співаємо варіації

Вивчи тему розспівки й у кожній варіації трохи змінюй її.

Ку-ку, чутно в ліску

Тема

I вар.

II вар.

III вар.

* Зіграй тему розспівки на ксилофоні. Обведені ноти грай гучніше. Це — **сильна доля**. Вона завжди голосніша за всі інші.

do re mi fa sol la si do

Тема 3. Чарівні перетворення

Вальс-тема і варіації

- ▶ Послухай “**Вальс ля мажор. Опус 9. № 2**” Франца Шуберта.
 - * Які враження й почуття викликала в тебе ця музика?
 - * Розкажи про цей вальс, користуючись хмарою слів на форзаці.
 - * Затанцюй вальс, спробуй передати рухами особливості музики.
- ▶ На тему цього вальсу сучасник Ф. Шуберта, піаніст і композитор **Карл Черні** написав варіації. Уважно послухай їх: спочатку — маленький вступ, потім — тема, а далі — чотири варіації одна за одною.

Зазвичай у музичних варіаціях спочатку виконується тема, а потім кілька частин (варіацій), у яких музикант змінює мелодію, ритм чи лад теми.

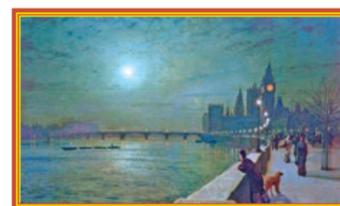
- * Яка варіація здається тобі найбільш схожою на тему?
- * Яка найдовша? Найкоротша?
- * Яка тобі найбільше сподобалася?

Намалюй музикограму твору К. Черні.

Варіації в живописі

Варіації бувають не тільки музичні, а й живописні. У 19 ст. англійський художник **Джон Аткінсон Грімшоу** створив картину “**Роздуми на березі Темзи**”, а сучасний український художник **Сергій Себіні** намалював картину-варіацію. Розглянь ці твори.

- * Чи вдалося тобі здогадатися, де картина-тема, а де — картина-варіація?
- * Чим друга картина (варіація) відрізняється від першої (теми)?

Намалюйте зимові малюнки — це тема. Поміняйтеся ними і створіть варіації. Цікаво, чи зрозуміють інші, де тема, а де варіація?

Кожна дитина відчуває себе МИТЦЕМ-ДОСЛІДНИКОМ

Фантазії та експерименти

svitdovkola.org/art4/14

Твори мистецтва можуть не лише розповісти про минуле, а й допомогти уявити майбутнє! Сміливі мистецькі експерименти змінюють наше бачення світу, формують нові стилі й течії.

Кольорові експерименти

Роздивись строкату картину художниці **Соні Делоне**, яка має українське походження. Майстриня помітила, що барви візуально змінюються, коли опиняються на кольоровому тлі чи одна біля одної, або коли обведені контуром іншого кольору. Перевір це.

- Візьми два однакові сині аркуші й на кожен прикріпи два однакові за розміром круги: жовтий і червоний. Який видається більшим?
- На синій і червоний аркуші наклеї дві однакові фігури однакового жовтого кольору. Чи не здається, що жовті фігури мають різні відтінки?

У яскравих колах, дугах, смужках можна впізнати фігури людей і птаха

З картини на тканину

Результати своїх експериментів з кольорами Соня перенесла на тканину і відкрила свій Дім моди в Мадриді (Іспанія). Її стиль популярний і в сучасних дизайнерів і дизайнерок.

Поекспериментуй з кольором і формою: намалюй незвичайну картину або створи ескіз одягу чи автівки та розпиши у стилі Соні Делоне.

30

Тема 2. Машина часу

Послухаймо, як імпровізують нинішні виконавці та виконавиці. І спробуймо уявити музику й танці майбутнього.

Запальний хіп-хоп

Жанр **хіп-хоп** зародився у США в 1970-х. У його основі — реп (ритмічний речитатив під музику) та біт — власне ритм (який створюється музичними інструментами). Танцювальні рухи в хіп-хопі вільні й широкі.

- Подивись, як виконують хіп-хоп (хореографія **Аманди Верначі**).

Чим сучасна хореографія відрізняється від народної та класичної?

- Складіть реп про те, що відбувалося з вами сьогодні. Нехай хтось його зачитає, допомагаючи собі рухами, а інші — плескають у ритм.

- Подивись танець у стилі хіп-хоп із неонову підсвіткою.

- Яку роль відіграє підсвітка костюмів?
- Які барви ти б дібрав/дібрала?

Уперед у майбутнє

- Пофантазуй і уяви, як розвиватимуться музика й танець, якими стануть музичні інструменти, костюми, зачіски, сцени та їх оформлення. Склади розповідь про своє бачення майбутнього, доповни її малюнками, танцем або піснею.

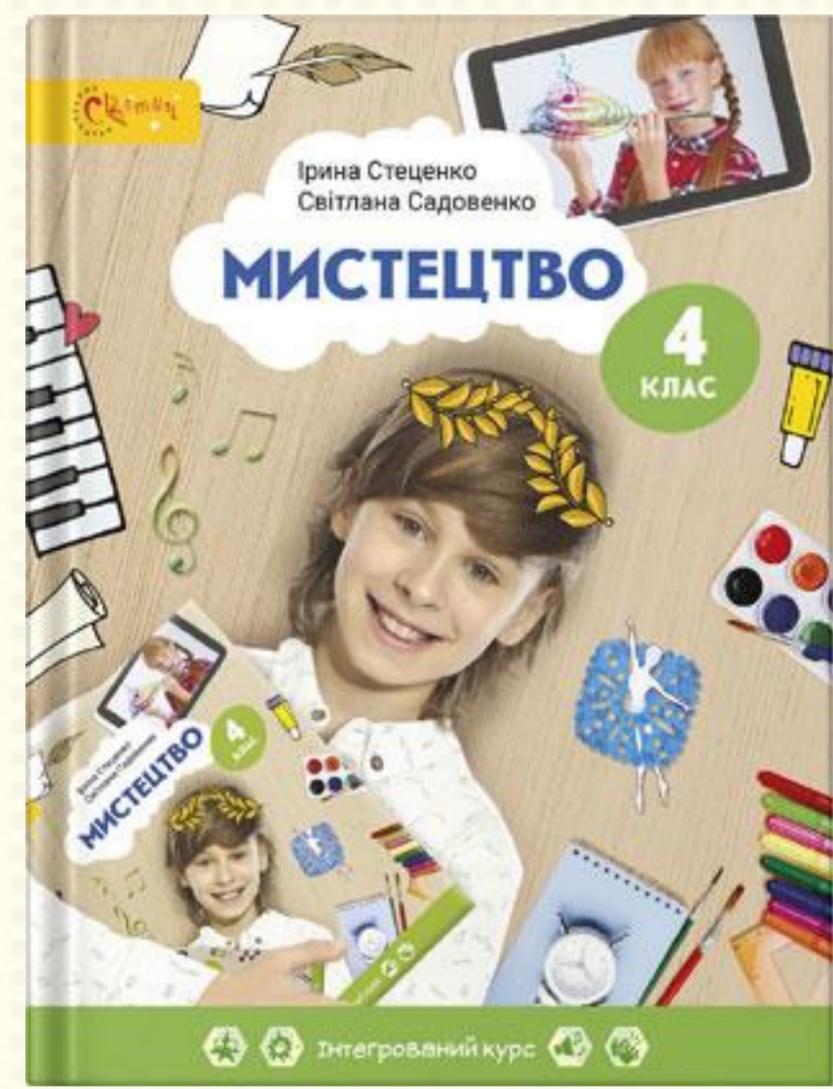
- Влаштуйте "Концерт майбутнього", де кожен матиме змогу презентувати свою роботу й побачити, що вигадали інші. Обміняйтеся враженнями.

31

У чому зручність підручника для вчителя?

Повна лінійка підручників “Мистецтво” видавництва “Світич”

Єдина структура, єдині підходи.
Е-додатки, методичне забезпечення

Структура підручника

Уроки з акцентом на образотворчість

Е-додаток на svitdovkola.org/art4/2026

Дивовижні відкриття

svitdovkola.org/art4/5

Щодня ти відкриваєш для себе щось нове. Але є відкриття, що змінюють життя людей. А деякі навіть випереджають час! Перенесімося на 500 років у минуле і познайомимося з художником-винахідником, відомим на весь світ.

Пригадайте, які старовинні картини ви бачили. Що можна дізнатися з них про минуле?

Усмішка Джоконди

Леонардо да Вінчі мав багато талантів: був художником, скульптором, архітектором, ученим, винахідником і письменником.

Розглянь його найвідомішу картину "Мона Ліза", або "Джоконда". Художник працював над нею 16 років.

Об'єкти не мають чітких контурів. Пейзаж позаду ніби розчиняється в тумані.

Кольори м'які, неясні.

Звідки не поглянь, очі Джоконди стежитимуть за тобою.

Повна назва картини – "Портрет пані Лізи дель Джокондо".

- Як ти гадаєш, Джоконда тільки починає усміхатися, чи її усмішка вже згасає? Вона щаслива чи сумна?
- Які жанри поєдналися в картині?
- До яких деталей художник привертає особливу увагу? Як?

Тема 1. Подорожуємо і відкриваємо світ

Наввипередки з часом

Леонардо да Вінчі винайшов багато механізмів і пристосувань, які випередили час. Тоді, у 15-16 століттях, техніка не була такою досконалою, як зараз, тож сконструювати більшість із пристроїв було неможливо. Але зараз ми точно знаємо: вони діють!

Порівняй ескізи винаходів митця із фотографіями сучасних речей.

Нескінченна музика

Да Вінчі багато років намагався створити вічний двигун. Але зрозумів, що це неможливо. А через 350 років цю ідею спробував втілити в музиці Йоган Штраус-син.

Послухай його п'єсу "Вічний рух", яка не має чіткого кінця. Слухаючи, показуй рухами рук, як розгортається мелодія.

Ескіз винаходу

Уяви себе винахідником / винахідницею, вигадай суперпристрій і створи його ескіз. Готова робота може відрізнитися від ескізу, адже це лише попередній начерк, замальована ідея.

Створіть галерею винаходів майбутнього та презентуйте свої роботи.

1. Тема та вступ до уроку: інтригуємо

2. Актуалізація знань дітей

3. Розглядання й обговорення творів живопису: захоплюємо дітей

4. Підготовка до образотворчої діяльності

5. Слухання й обговорення музики

6. Рухова діяльність

7. Творча діяльність

8. Презентація результату

Е-додаток на svitdovkola.org/art4/2026

Країна шовку та чаю

svitdovkola.org/art4/2026/9

Друга зупинка нашої подорожі в часі – Китай. Це країна, де побудовано найдовшу споруду в історії людства, де їдять паличками, де винайшли папір, компас, морозиво і не тільки!

Пригадайте, що ви знаєте про традиції, культуру Китаю. Знайдіть цікаву інформацію про мистецтво цієї країни.

Китайська народна пісня

Послухай китайську народну пісню “Найрідніша у світі – мама”. Яке слово китайською і українською звучить однаково? Вивчи цю пісню в українському переспіві (“Пісенник”, с. 118).
* Опиши музику, вживаючи слова з хмари на форзаці.

Танцюють руки

Розглянь китайські народні костюми.

Вбрання виготовлене з шовку та вишите вручну.

Якими ти уявляєш рухи в китайському народному танці?

Характерні елементи – комір-стійка і широкі рукава.

Подивись відео виконання китайського народного танцю.

- На що в танці ми передусім звертаємо увагу – на рухи ніг чи рук?
- Спробуй повторити рухи танцівниці.
- Чи ти почув / почула знайомий музичний інструмент?

У музиці особливо виразно звучить напрочуд м'який голос бамбукової флейти сяо – одного з найдавніших духових інструментів у світі.

Опиши його звучання.

Бамбукова флейта сяо

20

Тема 2. Машина часу

Ритм ускладнюється!

Розглянь нотний запис фрагмента мелодії.

Ноти, з'єднані двома лініями (або з двома хвостиками), – шістнадцяті. Їх потрібно аж 16, щоб витримати тривалість звучання цілої ноти.

Зверни увагу: шістнадцяті ноти вдвічі коротші за восьмі.

Проплескай ритм поданого нотного фрагмента.

Склади музичні рівності з шістнадцятими нотами.

Китайський танець у балеті

Подивися відео виконання китайського танцю “Жасмин” в класичній хореографії.

- Які елементи вбрання допомогли створити образ квітки жасмину?
- Які музичні інструменти звучать?
- Чи почув / почула ти шістнадцяті ноти?
- Чим незвичайний цей танець? Що тобі найбільше сподобалось у виступі?
- Які рухи балерин схожі на рухи народного танцю?

Жасмин

Китайські візерунки

Розглянь традиційні візерунки Китаю. Прикрась схожими елементами паперову тарілку чи зображення пояса.

21

1. Тема та вступ до уроку: інтригуємо

2. Актуалізація знань дітей

3. Розучування пісеньки

4. Обговорення народного костюма

5. Ознайомлення з народним танцем

6. Рухова діяльність

7. Вивчення основ нотної грамоти

8. Ритмічна імпровізація

9. Порівняння народного танцю в житті й балеті

10. Образотворча діяльність

Е-додаток на svitdovkola.org/art4/2026

Музика в архітектурі

svitdovkola.org/art4/2026/47

Кажуть, що архітектура – це застигла музика. Прислухайся до звуків свого міста чи селища. Як можуть звучати будинки?

Будинки, де живе музика

Розглянь фото. Що об'єднує ці будівлі?

Будинок-рояль, Китай

Будинок-саксофон, США

Будинок Hard Rock, США

Співучий будинок

Деякі будинки насправді можуть звучати! Як-от будинок, який створили в середмісті Дрездена (Німеччина) дизайнери **Андре Темпл**, **Крістоф Росснер** та скульпторка **Аннета Пауль**.

Послухай, як співає будинок у Дрездені.
 * На звучання якого інструмента схожий цей спів?

Під час дощу вода стікає по трубах, закріплених на стіні, й будівля перетворюється на чарівний музичний інструмент.

Архітектори музичного міста

Уяви себе архітектором/архітекторкою і створи проєкт дивовижного музичного будинку, який ти хочеш бачити у своєму місті чи селі. На що він буде схожий? Як ти назвеш свій будинок? Як він звучатиме?

Поміркуйте, у які вулиці можна об'єднати створені будинки. Стежте за тим, щоб сусідні споруди гармонійно поєднувалися одна з одною.

96

Тема 7. Як це влаштовано?

Поекспериментуймо та створімо свій унікальний музичний інструмент із того, що є під руками. А нашим помічником буде... вода!

Незвичайна полька

Послухай "Сонатину-казку" **Олександра Іванька**. Чи здається тобі музика незвичайною? Чим саме?

* Як гадаєш, твір було написано давно чи нещодавно?

Саморобні водограї

Поміркуй, що треба зробити, щоб вода стала співучою. Візьми різні посудини, лійки, пляшки, трубочки і поекспериментуй зі звуком. Перевір, як співатиме вода, якщо лити її тоненькою цівочкою в склянку чи в пластикову пляшку. Який голос буде у води, якщо занурити в неї трубочку та видувати повітря? Як звучатиме вода, якщо лити її на різні поверхні?

Створи акомпанемент із саморобних водограїв до "Сонатини-казки" **Олександра Іванька**. Побудьте по черзі диригентами й диригентками водяного оркестру: покажуйте, коли який інструмент вступає і як грає. Чи залежить музика від того, хто диригує? Чому?

Морський орган

У Хорватії архітектор **Нікола Башич** створив споруду, яку назвав морським органом. Під східцями міської набережної розташовано 35 труб. Рух морської води виштовхує через них повітря, утворюючи дивовижні поєднання звуків різної сили й тривалості.

Послухай, як грає море, і подивись світломузичне шоу.

- * Чому цю архітектурну споруду назвали органом?
- * Опиши музику, дібравши якомога більше образних порівнянь.
- * Чи згоден/згодна ти з добром барв для світломузики?

97

1. Інтегрована тема уроків і вступ

2. Розглядання й обговорення творів архітектури

3. Підготовка до образотворчої діяльності

4. Образотворча діяльність

5. Слухання й обговорення музичного твору

6. Дослідницька діяльність

7. Ритмічний оркестр

8. Світломузичне шоу

Інтерактивний електронний додаток

Мистецька е-бібліотека

Інтерактивний електронний додаток на платформі svitdovkola.org/art4/2026

Весняна рапсодія

svitdovkola.org/art4/2026/42

Кожна пора року звучить по-особливому. Сьогодні ми слухатимемо весну...

Якими є перші кроки весни? Як їх не пропустити? Покажіть рухами, як до нас приходить весна.

Кроки весни

Розглянь картини Віктора Зарецького, у яких він змалював перші, ледь помітні, кроки весни.

Що вказує на прихід весни?

Які звуки можна почути на картинах?
Чим незвичний стиль художника?

Весняна мелодія

Послухай твір Валерія Марченка, уявляючи весну.

- Який настрій музики?
- Які кроки весни змалював композитор? Який це місяць?
- Як розвивається мелодія? опиши її або покажи рухами.
- Які музичні інструменти обрав композитор? Як гадаєш, чому саме такі?
- А який інструмент гармонійно доповнив би музику? Спробуй створити акомпанемент.

Музика у світлинах

Який відеоряд ти б дібрав/дібрала до музики весни? Чому?

Уяви, як поступово тане лід на річках. Ось він уже зовсім тоненький, вода прориває кригу, тріщить лід, біжать швидкі струмочки. Поступово весна (і музика) набирає силу. Сонечко пригріває тепліше, зелені навколо стає дедалі більше. І ось уже квітує земля, співає хор пташок — весна настала! Незабаром вона зустрінеться з літом.

Покажи рухами пробудження природи, як розпускаються квіти, оживають дерева.

Намалюй прихід весни. Які барви ти обереш? Чому саме такі?

Добери світлини і створи мультимедійну презентацію про прихід весни.

Соловейкові настрої

Послухай спів солов'я. Чи знайома тобі українська народна пісня, у якій відтворено його голос? Заспівай цей фрагмент.

Ой у вишневому садочку

Віть - віть - віть, тьох - тьох - тьох, ай - я - я, ох - ох - ох,

там со - ло - вей - ко ще - бе - тав.

Як звучатимуть ці рядки, якщо соловейка сполохати? А якщо він сумний? Заспівай варіації за темою пісні.

А тепер послухай варіацію Світлани Садовенко на цю мелодію і розглянь фрагмент нотного запису. Як змінилася мелодія? Як тривалості нот вплинули на звучання музичного твору?

Вивчіть пісню "Мамо і тату" ("Пісенник", с. 123).

Інтерактивний електронний додаток до підручника "Мистецтво" для 4 класу (І. Стеценко, С. Садовенко)

рапсодія

42. Весняна рапсодія

Кроки весни

- Картини Віктора Зарецького

Весняна мелодія

- Твір Валерія Марченка

Соловейкові настрої

- Спів солов'я
- Варіація Світлани Садовенко на тему української народної пісні "Ой у вишневому садочку"

Пісня місяця

- Мамо і тату (слова і музика Анастасії Рудої)

Електронні матеріали

Необхідні аудіо та зображення

Мамо і тату

Слова і музика Анастасії Рудої (Нечаєвої)

Вранці прокидаюсь, сонце в небі грає, Ваші очі ніжно мене зігрівають. Мамо, ваша ласка, тату, ваша сила. Ви мені в житті подарували крила!

Приспів:
Мамо і тату, ви моя любов крилата, Мамо і тату, пахне медом рідна хата, Мамо і тату, крізь роки, крізь біль і втому, Мамо і тату, повертаюсь я додому.

Дні летять, як вітер, час нестримно мчить, Ваше слово в серці, наче пісня ллється. Мамо, ваша ніжність, тату, ваша сила. Поруч з вами, рідні, завжди я щаслива!

(Приспів)

Кроки весни

Картини Віктора Зарецького

Весняна мелодія

Твір Валерія Марченка

0:00 / 2:43

Пісенник: ноти svitdovkola.org/art4/2026

Всесвіт у вітражах

svitdovkola.org/art4/36

Пригадай, яким незвичайним видається світ, якщо дивитися на нього крізь кольорове скло. Не дивно, що багатьом митцям до душі створювати вітражі – барвисті скляні картини.

Роздивіться предмети крізь кольорові скельця або кальку, а потім опиши те, що побачили. Ви вже знаєте, що фарби можна змішувати. А чи утворюються нові кольори, якщо дивитися крізь кольорове скло?

Диво з кольорового скла

Розглянь неймовірний вітраж “Вітрило” сучасного художника **Андрія Курила**. На ньому немає впізнаваних об’єктів, але він милує око, збуджує нашу фантазію, його хочеться розглядати. Він приваблює незвичним поєднанням кольорів, форм, фактур.

Вітраж — декоративна композиція з частинок кольорового скла, з’єднаних тоненькими металевими смужками.

- Чи не здається тобі, що всі деталі вітража так і линуть угору, мовби вітрило надимається?
- Як гадаєш, куди прямує вітрильник?
- Опиши, який вигляд матиме вітраж, коли сонячні промінці проходять крізь кожну його деталь.
- Придивись уважно, які матеріали використав майстер для виготовлення вітража.

Космічна музика

Послухай твір “Космос” одного з перших композиторів у жанрі електронної музики **Жана-Мішеля Жарра**.

- Опиши музику. Що підказує, що вона електронна?
- Чи співзвучні цей твір і вітраж? Чому?

74

Тема 6. Світ невідомий

Тема і варіації

Як майстер вигадує зображення для вітража? Є кілька способів: створює самостійно; змальовує (копіює) з об’єкта чи вже готового малюнка; накладає на репродукцію картини чистий аркуш паперу і наводить контури, одразу стилізуючи під вітраж.

Розглянь картину “Зоряна ніч” **Вінсента ван Гога** та мозаїку й вітраж, створені на її основі.

Вінсент ван Гог, картина

Абрахам Габор, мозаїка

Кеті Ллойд Боєм, вітраж

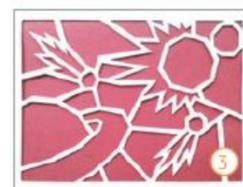
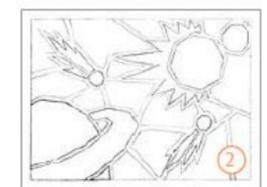
- Порівняй мозаїку та вітраж. Де більше дрібних деталей? Чому?
- Яку особливість картини вдалося майстерно втілити в мозаїці?

Подивись відео, як створюють вітражі сьогодні.

Космічний вітраж власноруч

Створи власний вітраж на космічну тематику.

- Створи ескіз. Проріж канцелярським ножом отвори-“віконечка” в картоні.
- З кольорової кальки виріж деталі для вітражних вставок і приклей зі звороту аркуша картону.
- Розташуй вітраж на вікні. Світло проходило крізь “віконечка” й мерехтітиме різними барвами!

75

- ❖ В уроці все має бути логічно й гармонійно.
- ❖ Уся діяльність на уроці об’єднана єдиною темою.

Жан-Мішель Жарр.
Композиція “Космос”

Інтерактивний електронний додаток на платформі svitdovkola.org/art4/2026

Інтерактивний електронний додаток до підручника "Мистецтво" для 4 класу (І. Стеценко, С. Садовенко)

35. День котів

Домашній улюбленець

- Картина із серії "Мамині казки" Оксани Грек

Вокальні жарти

- П'єса Роберта Лукаса Пірсолла "Котячий дует" У виконанні двох різних пар оперних співаків

Пісня місяця

- Котяче весілля

Урок 40 "ДЕНЬ КОТІВ" (до с. 72-73 підручника)

- Методичні рекомендації
- Медіадобірка до уроку
 - Голос горобця
 - Голос киці
 - Співанка Ольги Дайченко "Розбудили котика" (виконує Андрій Бедний)
 - Українська народна пісня "Котяче весілля" (виконує Андрій Бедний)
 - Роберт Лукас Пірсолл "Котячий дует" (фонограма мінус)

Роберт Лукас Пірсолл "Котячий дует" (фонограма мінус)

0:00 / 2:40

Котячі розмови

svitdovkola.org/art4/35

Кожний твір мистецтва має свій настрій – у кольорі, мелодії, композиції. А як передати настрій співу? Виразом обличчя, інтонацією, жестами!

Повеселіться трохи, розігравши діалоги котячою мовою.

Домашній улюбленець

Розглянь одну з картин із серії "Мамині казки" сучасної художниці Оксани Грек.

- Від картини так і віє теплом і затишком. Як гадаєш, чому?
- Опиши зображеного котика. Пригадай, що таке сюрреалізм.
- Які сюрреалістичні прийоми використала художниця? Для чого?

Співаночка-гра

Пограйтеся з котиком на картині! Послухайте співаночку Ольги Дайченко, роздивіться нотний запис і вигадуйте рухи до гри.

Розбудили котика

Не поспішаючи

Ко-тик спить, мур-ко - че. Гра-ти-ся не хо - че.

Гра-та-та, тра-та-та! Роз-бу-ди ми ко-та!

Тема 6. Світ невідомий

Вибери фрагмент співаночки і зіграй його на дитячому піаніно, ксилофоні чи металофоні. Які ноти треба грати послідовно, а які – разом? Проплескай ритм співаночки. Зверни увагу: у нотному записі є ноти з крапкою. Чи пунктирний тут ритм? Доведи це.

Вокальні жарти

Композитори теж охочі пожартувати. Так світ побачив незвичайний твір, що відтворював нявчання і мав назву "Котячий дует". Цю жартівливу вокальну п'єсу написав Роберт Лукас Пірсолл, поєднавши в ній мелодії інших авторів – майстра опери Джоакіно Россіні та органіста Крістофа Вейсе.

Послухай цю п'єсу у виконанні двох різних оперних дуетів.

- Чи зрозуміло, про що сперечаються киці?
- Яка киця перемогла в суперечці? Чи посварилися вони?
- Який настрій у киць? Як це показують виконавці?

Фонотека голосів тварин

- Створіть фонотеку голосів тварин.
- Запишіть голоси своїх домашніх улюбленців на диктофон або зробіть відео. Коротко опишіть, чий голос звучить у записі. У класі домовтеся про назви файлів і структуру папок на комп'ютері, де зберігатимете фонотеку.
- Використовуйте аудіозаписи для ваших вистав чи концертів.
- Вивчіть жартівливу пісню "Котяче весілля" ("Пісенник", с. 124).

Методичний коментар до уроку 40

Тема 6. Світ невідомий

Методичний коментар до уроку "День котів"

Домашній улюбленець

Як передати настрої без слів

Настрій без слів передати і складно, і просто, адже за нас говорять наші очі, наше обличчя. Звісно, люди можуть поговорити і все точно висловити й пояснити. Але тварини так не можуть, тому ми вчимося розуміти їх за поведінкою, виглядом, голосом.

Послухайте [спів пташки](#).

- Чи можете ви її впізнати?
- Розкажіть, який у неї настрій, покажіть, як пташка рухається. На якому записі спів пташки спокійніший, а де вона трохи сполохана?
- А який вигляд у пташки, якщо її сполохати? Який у неї тоді голос?
- А якщо сполохати зграю пташок?

Методичний супровід svitdovkola.org

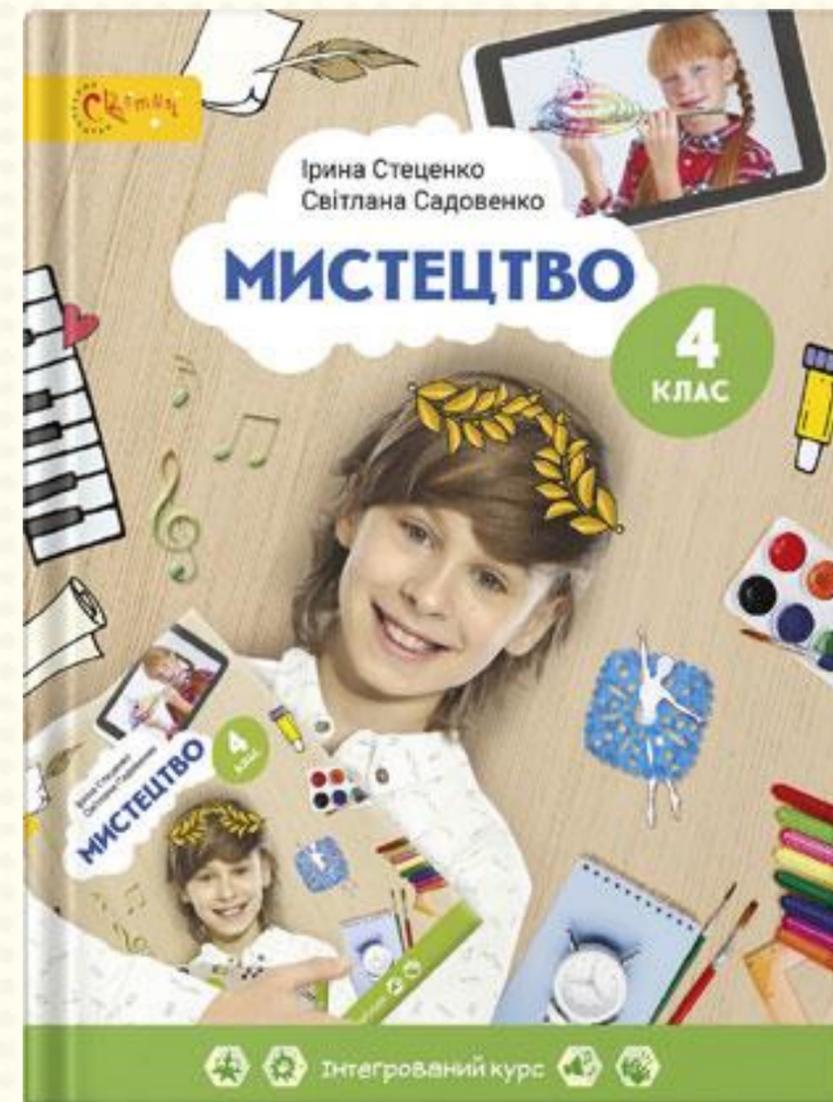

► Календарно-тематичне планування уроків: НУШ-1 і НУШ-2

► Робочий зошит-альбом

► Інтернет-підтримка на платформі svitdovkola.org

- методичні матеріали
- навчальні презентації
- інтерактивні завдання
- матеріали для роздрукування
- та багато іншого

Методична підтримка до підручника — на платформі svitdovkola.org

Як ми зробили
підручник
цікавим
для дітей?

Барви Самчиків

svitdovkola.org/art4/12

Повертаємося в Україну й вирушаємо до села Самчики, що на Хмельниччині. З давніх-давен місцеві майстри прикрашають будинки й речі неповторним розписом із живою, запальною енергією.

Пригадайте, які українські декоративні розписи ви знаєте. Пограйте в гру "Відгадай розпис за описом": хтось називає особливості розпису, решта відгадують, ставлячи за потреби додаткові запитання.

Барвистий настрій

Розглянь картину "Цибуляни" сучасного майстра самчиківського розпису Віктора Раковського. Чи вдалося тобі побачити в центрі глечик, який виконує запальний танок? Аж писанки з нього вистрибують! Гойдаються-танцюють і квіти-цибулинки.

Елементи однотонні, без тіней і напівтонів, як на дитячій розмальовці. Завдяки цьому малюнки такі яскраві й виразні.

Зверни увагу, як майстерно художник скомпонував усі елементи. Подумки прибери один, і побачиш, як картина зміниться.

- Композиція симетрична чи асиметрична? Чи була б картина такою рухливою, якби композиція була іншою?
- Придивись до кожного елемента композиції і знайди в ньому симетрію.
- Що робить картину теплою і сонячною?

Тема 2. Машина часу

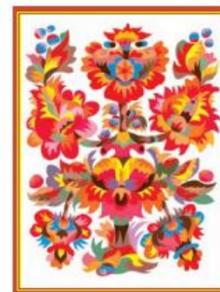
Квіти танцюють

Послухай запальну українську народну пісню "Ой у полі криниченька" і роздивись інші зразки самчиківського розпису.

- Що в них спільного?
- Які об'єкти стилізували майстер і майстриня?
- Чи надихнула тебе пісня на створення власного малюнка?

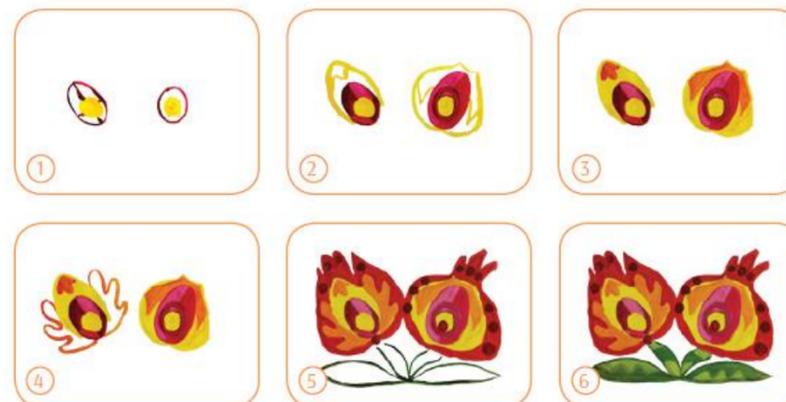
Олександр Пажимський

Вікторія Радочина

Буяють квіти на папері

Усміхнися і створи гуашевими фарбами власну картину в стилі самчиківського розпису. Щоб намалювати квіти-цибулини, скористайся підказками. Спробуй зробити картину рухливою.

Роздивись уважно свій малюнок. Чи вдалося зробити його рухливим? Передати особливості самчиківського розпису? Що ти врахуєш, коли створюватимеш наступні композиції?

- ❖ Світове й українське мистецтво.
- ❖ Нові та забуті імена українського мистецтва.
- ❖ Цікаві поєднання.

❖ **Працюючи в команді, кожен учень вибирає собі роль відповідно до власних сил і здібностей.**

Ми – персонажі казок

- 🎥 Подивися фрагмент драматичної вистави “Попелюшка” у виконанні театру “Росинка” з Мукачєва та відчуй себе в театрі.
- 📄 Підготуйте фрагмент осучасненої вистави про Попелюшку.
 - ★ Порадьтеся та оберіть фрагмент, який інсценізуватимете. Пригадайте, хто працює над створенням вистави, і розподіліть обов’язки. Нехай хтось буде оператором і запише відео на згадку.
 - ★ Доберіть для музичного супроводу фрагменти, які ви слухали цього тижня.

- 🔍 Пригадай, яку “нескінченну” музику ти вже слухав / слухала.
- 🎧 Послухай канон “День, день, добрий день”. Розглянь фрагмент його нотного запису.

① День, день, доб - рий день, доб - рий, доб - рий день.

②

① День, день, доб - рий день, доб - рий, доб - рий день.

② День, день, доб - рий день, доб - рий, доб - рий день.

- ★ Зверни увагу: коли провідний (1) голос співає першу фразу, другий (2) мовчить. Потім вступає і співає на ту саму мелодію, а провідний — уже на іншу.
- ★ Як має співати другий голос, щоб канон був благозвучним?

👏 Заспівайте цей канон.

Незабаром Новий рік. Прикрась святковий стіл їстівними картинками!

Експерименти з матеріалом

Спробуй відчутти матеріал так, як митці-мінімалісти. Поекспериментуй із пластиліном або масою для ліплення. Випробуй різні прийоми.

- Спочатку візьми стеку й виріж із брусокка якусь фігуру. Потім зімни її.
- Створи нову, але вже з окремих елементів, і також зімни.
- Зліпи фігуру з цільного шматка: витягуй, вминай, сплющуй.

65

Обери спосіб, який сподобався, і зліпи мінімалістичну скульптуру. Або намалюй картину чи ескіз інтер'єру кімнати в цьому стилі.

Створи мелодію за ритмом

Пограйте в гру "Створи мелодію за ритмом": хтось придумує ритм і проплескує його, решта наспівують мелодії з таким самим ритмом, але з іншим розміром. Чи однакові ваші мелодії? Чому? Дайте назви вашим музичним творам.

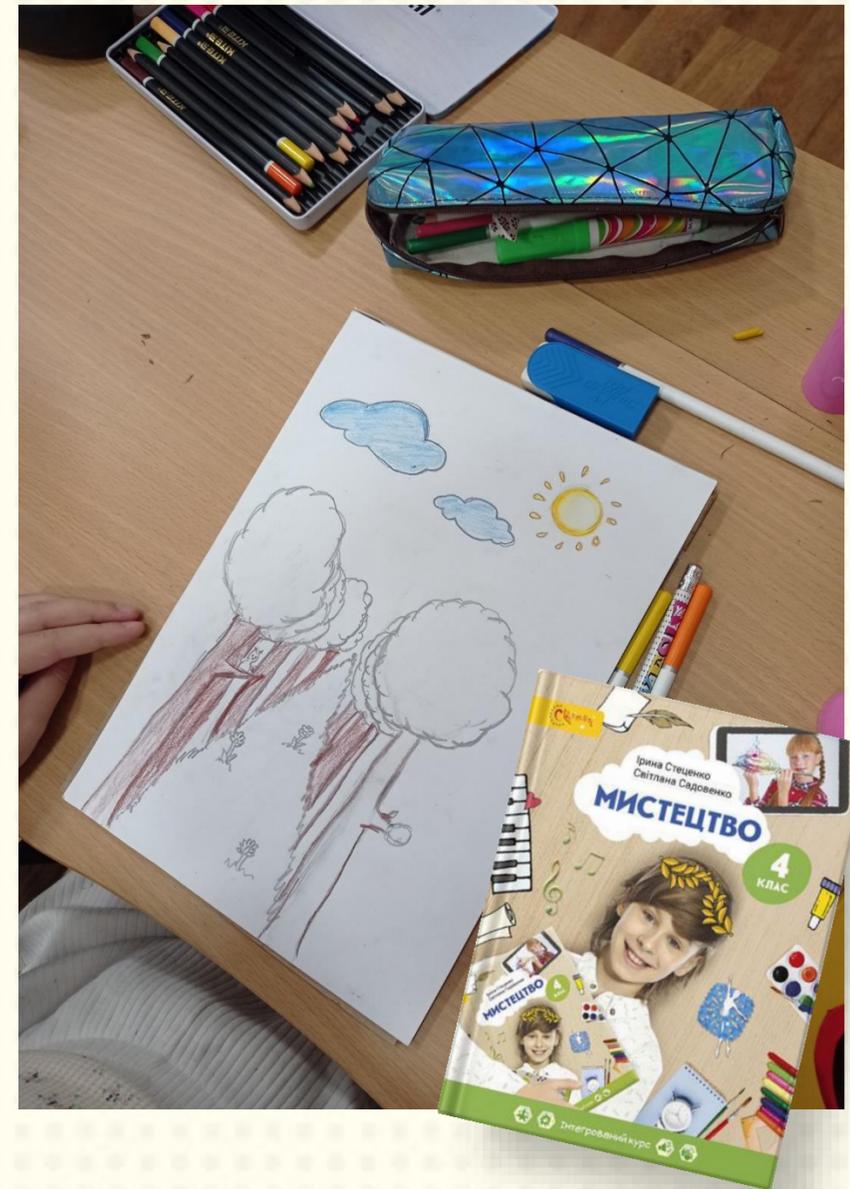

❖ Виконуючи творчу роботу на вибір, діти самотійно визначають, як вони будуть працювати.

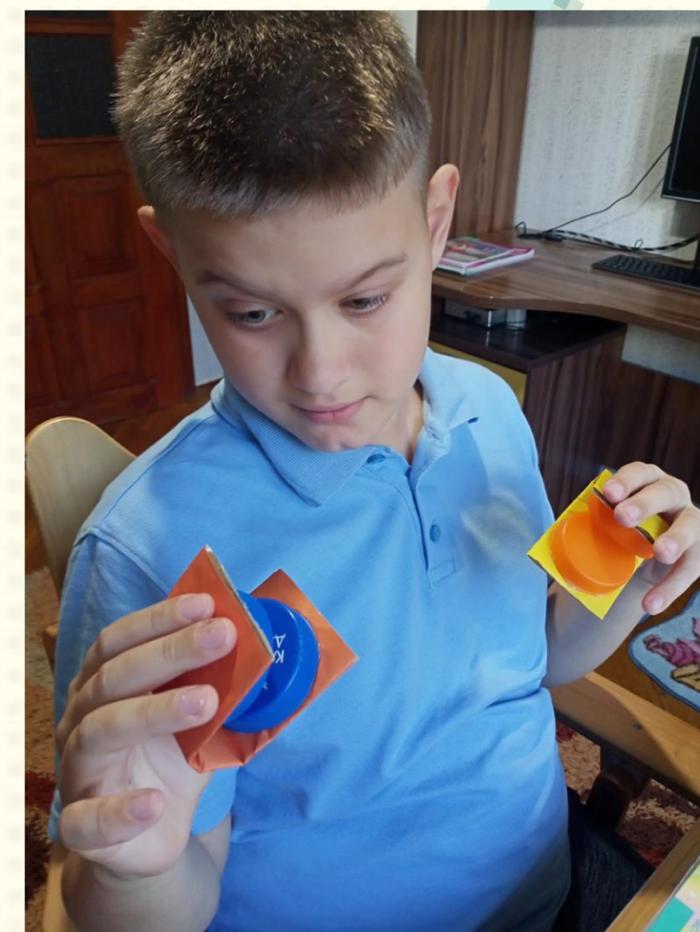

Враження дітей

Уроки курсу “Мистецтво” подобаються і хлопчикам,
і дівчаткам 😊

Враження дітей

Можливість неможливого

svitdovkola.org/art4/15

Чи буває, що тобі хочеться чогось неймовірного, такого, що здається неможливим? У художників та художниць є для цього чарівна паличка – олівець, яким можна створити що завгодно, навіть картину-небилицю.

Створіть небилицю: по черзі пишть по реченню про якогось персонажа на аркуші, загортаючи верхній край, щоб інші не бачили запису. Потім розгорніть аркуш і прочитайте ваш спільний твір.

Неможливий світ

Розглянь літографію Мауріца Ешера "Водоспад".

Літографія — різновид гравюри, відбиток зображення, вирізьбленого на камені.

- * Пригадай, чим гравюра відрізняється від живописних полотен.
- * Що ти бачиш на передньому плані картини? Як оформлено дальній план?

Придивися до водоспаду. Вода спадає з башти, обертає водяне колесо, тече під ним — на другий поверх, на третій... і знову спадає на колесо! Але ж цього не може бути!

Хоча картина має дуже правдоподібний вигляд, це лише ілюзія (так називають зображення, що вводять в оману).

Секрет оманливості картини в тому, що художник втілює в ній математичну ідею про неможливий трикутник. Його можна зобразити на площині, але неможливо створити у просторі.

- * Знайди на картині неможливі трикутники.

Неможливий трикутник

32

Тема 3. Чарівні перетворення

Таємнича музика

Уяви, що на балконі біля водоспаду сидить музикант або музикантка. Що він/вона гратиме? Напевно, на таємничій картині має звучати відповідна музика. Наприклад, композиція "Other" ("Інший") у виконанні електро-фольк гурту "ОНУКА" та Національного академічного оркестру народних інструментів України.

Дерев'яний духовий музичний інструмент сопілка та струнно-ударний музичний інструмент цимбали ніби ведуть діалог у композиції, а іноді повторюють одне одного, немовби змагаються, хто краще виконає мелодію.

- * Чи можеш ти впізнати тембри сопілки та цимбалів?

Створюємо ілюзії

Обери один із варіантів і намалюй.

Таємний хід

- * Намалюй квадрат. Проведи по діагоналі лінію, а від неї — лінії вбік і вниз.
- * Фломастером замалюй смужки через одну, починаючи від нижньої.
- * Заштрихуй олівцем нижню частину білих смужок. Поверни аркуш так, щоб здавалося, що перед тобою не квадрат, а чорна діра — можливо, таємний перехід в інший вимір, де живуть ілюзії!

Об'ємна рука

- * Поклади руку на аркуш й обведи її олівцем.
- * Проведи рівну лінію від краю аркуша до контуру руки, на зображенні руки вигни її дугою, а за контуром знову веди рівно. Проведи далі такі лінії на відстані 1 см одна від одної, заповнивши весь аркуш.
- * Розфарбуй смужки щонайменше трьома кольорами. Зображення здається об'ємним!

33

❖ Діти самостійно проводять дослідження й шукають закономірності.

Таврійський розпис

svitdovkola.org/art4/48

Помандруймо до моря, помилуймося блакитними, бірюзовими, лазуровими, темно-синіми хвилями – ознайоммося з таврійським розписом, який увібрав усі морські барви.

Уявіть, що просто зараз ви дивитесь на море. Як розпізнати його настрій? Візьміть легенькі хустинки й покажіть різні стани стихії: штиль, невеличкі хвилі, шторм.

Родинне дерево

Розглянь картину **“Родинне дерево”** майстрині таврійського розпису із села Куцуруб Миколаївської області **Любові Паранюк**. Це композиція з двох частин – нижньої стрічки орнаменту й сюжетного малюнка.

Які елементи повторюються в стрічковому орнаменті? Знайди такі у верхній частині картини.

Що у верхній частині композиції симетричне?

Художниця майстерно поєднала зображення людей та елементи декору. Мама з дитинкою умостилися в затишку старої виноградної лози, яка бачила не одне покоління. Це дерево – оберіг родини.

Як почувається дитя поряд із матусею? Як це показала художниця?

На картині спокій і затишок. Що саме його навіває?

Музика моря

Уяви, що сидиш на пляжі, море тихенько котить свої хвилі, а ти милуєшся цією красою. Послухай **“Симфонію сонця та моря”** у виконанні оркестру під керівництвом композитора й диригента **Поля Морія**.

Як композитор створює музичні хвилі?

Елементи таврійського декору

Тема 8. Енергія

Розглянь традиційні елементи таврійського декору.

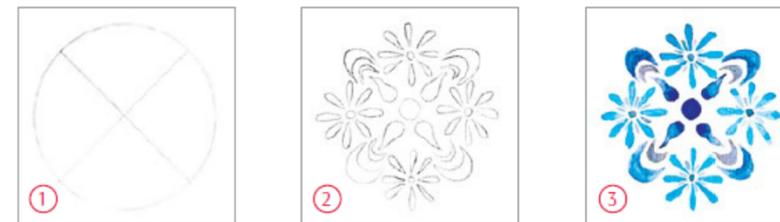

Орнамент “розетка”

Розетка (від фр. *rosette* – “трояндочка”) – орнамент круглої форми, стилізоване зображення квітки, яка розпустилася. “Пелюстки” симетричні й однакові за формою.

Створи орнамент “розетка”, використавши елементи таврійського розпису.

Влаштуйте в класі виставку **“Барви моря”** та поділіться одне з одним враженнями від ваших робіт.

- ❖ Наочність допомагає сприймати матеріал.
- ❖ Підручник яскравий, дітям цікаво його розглядати.

Небачене мистецтво

svitdovkola.org/art4/52

Коли дивишся на деякі картини, виникає безліч запитань. Полотно спонукають розмірковувати й фантазувати. Саме такі ми розглядатимемо сьогодні.

Спробуйте на дошці створити оригінальну картину за допомогою крапок, ліній, геометричних фігур, а решта нехай поділяться враженнями — розкажуть, що побачили, що здивувало.

У вирі фантазій

Роздивіться картини художника та скульптора **Жуана Міро** — представника абстрактного мистецтва. Твори здаються дуже простими, навіть дитячими, але це тільки на перший погляд.

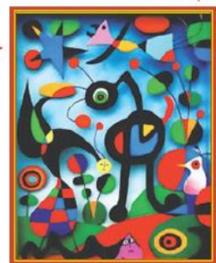
Абстракціонізм (або безпредметне мистецтво) — художній напрям, у якому митці створюють композицію за допомогою геометричних фігур, ліній, кольорових плям. Вони відмовилися від правдивого відтворення дійсності й передають на картинах почуття і враження.

Сонце

Поринувши у світ твору, починаєш вирізняти фігури й предмети, людей і звірів, птахів, дерева тощо. Усі ці зображення не реалістичні, вони ніби схематичні відбитки того, що бачить митець.

Лінії та геометричні фігури утворюють чітку композицію.

Сайг

Розглядай картини з різної відстані, фокусуючи погляд на різних елементах.

- Що здалося тобі знайомим? Як ти впізнав / впізнала цей образ?
- Що здивувало? Зацікавило? Звеселило?
- Придумай для картин свої назви.

106

Тема 8. Енергія

Незвичайна музика

Послухай **“Сонату для віолончелі та фортепіано”** композитора й диригента **Антоні фон Веберна**. Чи не така музика могла би звучати на картинах Міро? Твори Антона Веберна лаконічні, чіткі; а музичні образи — ніби не зі звичної нам реальності.

- Яке в тебе враження від музики? Що ти уявляєш, слухаючи цей твір?
- Як гадаєш, до якої картини ця музика найкраще пасує? Чи всі твої однокласники й однокласниці згодні з тобою? Чому?

Казковий космодром

Химерні зображення з картин Жуана Міро так і просяться до гри. Хочеться придумати для них диво-будиночок або супермобіль. А може, навіть космодром чи казкове дерево, на якому вони виростатимуть!

- Перемалуй фігурки з картин Жуана Міро та виріж їх, залишивши для кожної паперову смужку для кріплення.
- Із зеленого паперу виріж 2 половинки крони дерева. З білого паперу — круг для космодрому з круглим отвором посередині. Круг можна розфарбувати чи намалювати на ньому фантастичні фігури. По краях крони та круга зроби діркопробивачем отвори для кріплення.
- Зроби з паперу 2 конуси — стовбур дерева та основу для космодрому.
- Дві частинки дерева з'єднай за допомогою кольорових ниток і прикріпи до стовбура. Білий круг надінь на основу космодрому.
- Тепер посели персонажів на чарівному дереві та космодромі.

107

Навчатися
цікаво!

Прості тексти

- ❖ Підручник написано для дитини, пояснення прості й зрозумілі.
- ❖ Дітям не потрібно зайвий раз пояснювати текст — акцент ставиться на обговорення.

Різні погляди на одну тему

svitdovkola.org/art4/56

Ти вже знаєш, як по-різному можуть розповісти про явища природи живопис, музика, танець, театр, архітектура... Сьогодні разом розгорнемо проєкт, де поєднаємо різні види мистецтва.

Пригадайте, як одну й ту саму тему розкривали різні митці в картині, музиці, танці чи виставі.

Горда весняна квітка

Весна в розпалі. Вийди на вулицю і помилуйся тюльпанами. Які ж вони різні: ніжні, тендітні, різнобарвні, яскраві. Уважно роздивися кожну квіточку. Зроби світлини — покажи тюльпани в усій красі.

- ★ Вибирай нестандартний кут зору, не бійся експериментувати, кадрувати тощо.
- ★ Намагайся показати всі особливості об'єкта.
- ★ Лови сонячні промінці, але не наставляй об'єктів прямо на них.
- ★ Намагайся стати так, щоб сонце було за тобою.
- ★ Дивуйся і дивуй!

Поспостерігай за тюльпанами. Можливо, тобі пощастить зафіксувати їхній танець у дуєті з вітерцем чи дощиком, як-от автору цього відео.

У Києві на території ландшафтного парку на Співочому полі, де природні об'єкти гармонійно поєднуються з рукотворними, щороку відбувається виставка тюльпанів. У кожній виставки своя тема: подорож країнами світу, казки тощо.

114

Тема 9. Можливості людини

Тюльпан у мистецтві

Подивись, як по-різному зобразили тюльпани сучасні митці — Бруно Гавіно, Роксана Габрієла Сус, Аполінарія Білокобильська. Чиє бачення тобі ближче?

Бруно Гавіно

Роксана Габрієла Сус

Аполінарія Білокобильська

Архітектор **Норман Фостер** замислив сміливий проєкт — побудувати в Лондоні хмарочос-тюльпан висотою 305 м. У бутоні зі скла планують розташувати тераси, а один із поверхів віддадуть під класи для шкільних занять.

- ★ Завдяки чому хмарочос схожий на тюльпан?
- ★ Що ще можна в ньому розмістити?

У степах Казахстану ростуть тендітні й водночас витривалі степові тюльпани. Подивись, як виконують народний казахський танець «Кизгалдактар» («Тюльпан»).

- ★ Як танцівниці розповідають про тюльпан?

Наш проєкт

Можеш дослідити, як іще зображують тюльпан у мистецтві: вірші, склади казки, проілюструй чи інсценуй її, вигадай аплікацію з пелюсток тюльпанів тощо.

Або ж започаткуй в класі новий проєкт: вибери тему, що зверне особливу увагу, розподіли обов'язки. Діли про презентацію проєкту. Цікавих знахідок!

Вивчи пісню «Літо» («Пісенник», с. 124).

Усе відразу
зрозуміло!

Реалістичні ілюзії

svitdovkola.org/art4/43

Деякі картини — справжні оптичні ілюзії, обман зору. Дивлячись на них, огразу складно зрозуміти, де закінчується правдиве і починається неможливе. Як же це влаштовано? Спробуємо з'ясувати разом.

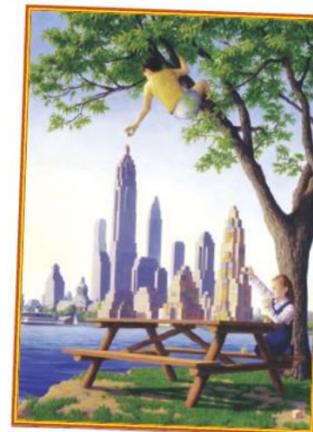
Створіть коротку історію, чергуючи факти й вигадки. Розкажіть її іншим групам. Чи вдалося їм відрізнити правду від фантазії?

Магічний реалізм

Розглянь картини **Роба Гонсалвеса**. Його живопис — це спроба продемонструвати людям, що неможливе можливо. Напряму, у якому працював художник, називають **магічним реалізмом**.

На перший погляд, усі зображення правдоподібні, з чітко промальованими деталями, немов фотографії. Однак варто придивитися, і побачиш інший, незвичайний зміст картини.

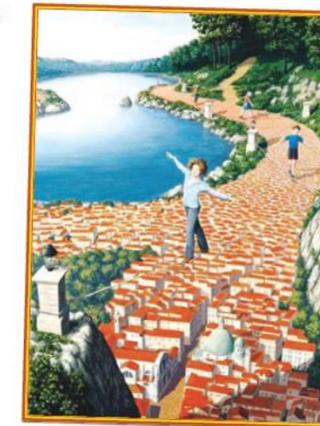
- Пригадай закони перспективи. Що на якому плані зображено?
- Чи завжди художник дотримується цих законів? Який ефект це створює?
- Які художники / художниці також грали з перспективою?

88

Тема 7. Як це влаштовано?

Ігри з перспективою

Один з улюблених прийомів Роба Гонсалвеса — гра з перспективою. Зображення на передньому плані може бути меншим за те, що на дальньому, а зображення на дальньому плані промальоване детальніше, ніж те, що на передньому. Часто взагалі складно зрозуміти, де який план.

Придивися до картин.

- У яких будинках живуть люди, а в яких — птахи?
- Ми бачимо місто вдалині чи це діти будують його з кубиків на столику?
- Де закінчується дорога і починаються будинки?

Одна мелодія звучить двічі

Художники й художниці малюють картини-загадки, поєднуючи кілька змістів, а композитори й композиторки в поліфонічному творі поєднують кілька мелодій. І це не менш чарівно!

Послухай **другий етюд** із **“Шести етюдів у формі канону”** композитора та диригента **Роберта Шумана** (обробка Клода Дебюссі).

- Яку поліфонічну музичну форму використав композитор?
- Коли починає звучати другий голос?

Граї і твори!

- Пограй з перспективою і ти! Вигадай сюжет і намалюй його трохи не за правилами — можливо, у твоїй картині також оселиться магія.
- Влаштуйте магічну виставку “Ігри з перспективою” і по черзі розкажіть про свої чарівні прийоми.

Близькість дитині

Подорож у казку

svitdovkola.org/art4/2026/4

Музика – це світ звуків, який кожен по-своєму чує і сприймає. Сьогодні ми побачимо, як різні митці по-різному уявили музичну історію.

- Уяви себе в лісі. Послухай аудіозапис співу лісового птаха. Опиши його. Порівняй свій опис з описами твоїх однокласників та однокласниць.

Мандри з гномом

- Вирушай в уявну мандрівку разом із казковим гномом! Проспівай розспівку-скоромовку.

Дибав гном

Музична розспівка з нотами та українськими текстами:

Ди - бав гном по - під ліс - ком, ніс нав - прош - ки три ков - па - ки.
 О - дин ков - пак впав у мак. Дру - гий ков - пак - у рів - чак.
 Тре - тій ков - пак - у бай - рак. Ось так!

- Пригадай тривалості нот. Відтвори ритм розспівки: на "Ті" – плескай у долоні, на "Та" – стукай по столу.

- Розглянь музичну рівність. Як її можна записати скорочено? Які тривалості нот можна знайти в розспівці? Запиши в зошиті свій приклад рівності.

Тема 1. Подорожуємо і відкриваємо світ

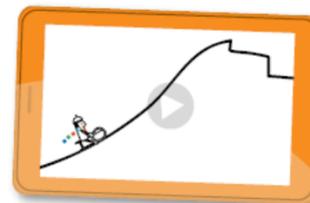
Музична пригода

- Послухай композицію **“У печері гірського короля”** із сюїти **“Пер Гюнт”** **Едварда Гріга**.

- Слухаючи музику, малюй лінію. Якого вона кольору? Де лінія буде кривою, а де – ламаною? Чи перериватиметься вона?

- Подивись, як цю музику зобразив сучасний художник-мультиплікатор **Марк Роббінс**.

- Порівняй лінію М. Роббінса зі своєю.
- Розкажи, як розвивається мелодія, змінюються гучність і темп, наростає напруженість.

Родина гномиків

- Розглянь твір сучасної художниці **Кірі Леонард**.

- Куди прямують друзі? Чому вони обрали такий чудний спосіб пересування?

- Як гадаєш, як вони ставляться до лісу, його мешканців?
- Чи пасує до цієї картини композиція Е. Гріга?
- Які емоції викликає в тебе цей твір?

Одна музика – кілька казок

- Подивись **мультфільм** за композицією Е. Гріга **“У печері гірського короля”** Познанської телевізійної студії анімованих фільмів (Польща).

- Які образи створили мультиплікатори?
- Чим персонажі мультфільму відрізняються від тих, яких змалювала Кірі Леонард?
- Яка з історій про лісових мешканців тобі сподобалася найбільше? Чому?

- ❖ Твори мистецтва близькі дітям і їхньому реальному життю.
- ❖ Тому учням нескладно й цікаво їх обговорювати.

Цікаві знахідки

svitdovkola.org/art4/2026/54

Запрошуємо тебе на прогулянку міськими вуличками! На тебе чекають цікаві знахідки: велетенські картини й несподівані музичні поєднання!

Картини на будинках

Роздивись ці незвичайні картини на стінах будинків.

- Поміркуй, які думки художники хотіли донести до нас за допомогою цих муралів.
- Чи хотілося б тобі бачити подібні мурали у своїй місцині? Чому?

Якщо художник/художниця малює не на папері, а на стіні, то це зображення називається **стінопис**, або ж **мурал**. Сьогодні цей вид мистецтва набуває популярності. Людям подобається перетворювати сірі й нецікаві стіни на яскраві картини.

Дівчина-Україна поглядає на місто з висоти. У долоні вона бережно тримає дитинку.

Відродження (Київ). Художники Олексій Кислов (Україна), Жульєн Маллан (Франція)

Мурал, що зображує слона із метеликом, запоріжці вважають талісманом міста. Мудру, величну тварину змалювано безтурботно — з жовто-блакитними вухами, схожими на крила метелика. Слон мріє пурхати в небі? Чому ні? Художниця нагадує: ніколи не слід забувати про свої мрії попри будь-які клопоти й негаразди.

Слон як метелик (Запоріжжя). Художниця Анна Салікова (Україна)

Тема 8. Енергія

Музичні фантазії

Послухай **“Капрічіо для двох фортепіано”** композитора та піаніста **Франсіса Пуленка**.

Як квартали та райони складаються з окремих будинків, так і музика може складатися з різних гармонійно поєднаних фрагментів. Такі музичні твори називають **капрічіо**, або **капріс**. Вони написані у вільній формі. Для них характерні неочікувані поєднання, зміна музичних ідей, настроїв, темпів тощо. Капріси — твори, де сила уяви композитора має більше значення, ніж правила.

- Скільки різних музичних фрагментів ти почув/почула?
- Який сподобався найбільше? А який найбільше здивував? Чому?
- Намалюй музикограму капрічіо та розкажи про нього. А можеш спробувати намалювати музичні образи так, як відчуваєш музику.

Створення муралів

Працюючи над задумом муралу, митці й мисткині зважають на найближче довкілля. Розглянь цей напрочуд добрий і теплий мурал дизайнерки **Наталії Рак** (м. Білосток, Польща). Чим він особливий?

На створення муралу потрібно від кількох днів до кількох тижнів і понад сто літрів фарби!

Дослідь, як художники створюють мурали на багатоповерхівках. Яке приладдя їм потрібне для цього?

Поміркуй, який мурал прикрасив би вулицю твого міста чи села. Подумки вибери будинок і створи на папері ескіз. Стеж за тим, щоб мурал гармонійно поєднувався з архітектурним ансамблем.

Упізнаємо себе і свою рідну країну!

- ❖ Чітка відповідність обсягу матеріалів підручника тривалості уроку.
- ❖ Враховано потреби й здібності різних учнів.

Ліс у променях сонця

svitdovkola.org/art4/1

Ми не завжди помічаємо красу. Але коли художник зупиняє час на полотні, ми можемо побачити, що навіть звичайні сонячні промінці роблять світ навколо таємничим.

❄ Розкажіть одне одному про свою дорогу до школи. Що незвичайного ви побачили сьогодні?

Чарівний ліс

🔍 Розглянь твір “Ліс” сучасного митця **Петраса Лукосіуса**.

Промінь світла ніби пронизує ліс, змінюючи кольори навколишніх предметів.

Світло художник малює одразу на кількох планах картини. Завдяки цьому зображення стає глибоким, багатогарним.

- ★ Знайди промінець на передньому плані та світло вдалечині.
- ★ Уяви, що ти проводиш екскурсію в галереї, і розкажи про картину. Не забудь назвати жанр живопису.

4

Тема 1. Подорожуємо і відкриваємо світ

Музика лісу

🎧 Послухай, як змалював таємничий ліс сучасний композитор **Джеймс Ньютон Говард** у творі “Дорога з гравію”.

- ★ Який ліс постав у твоїй уяві, коли звучала ця музика? Такий, як на картині Петраса Лукосіуса, чи інакший? Опиши.
- ★ Чи є там сонячний промінець? Який музичний інструмент його зображує? Який інструмент обрав би / обрала б для цього ти?

Ловлю мить

🔍 Пригадай свої прогулянки в лісі — тихо шелестять листочки на деревах, співають пташки, ледь чутно твої кроки стежинкою. Поглянь, як промінці пробивають собі шлях крізь густе листя.

👉 Заплющ очі, уяви куточок лісу, який малюватимеш, і створи задумане.

Як намалювати світло

З того боку, звідки падає світло, предмети мають бути світліші, з іншого — темніші.

🔍 Спробуй сфотографувати сонячні промінці, веселку, сонячного зайчика тощо. Чи легко це зробити? Як треба стати, щоб уловити їх? Поекспериментуй. Яка з відзнятих світлин найвдаліша? Чому ти так вважаєш?

Мистецька електронна бібліотека:

- ❖ відео,
 - ❖ аудіо,
 - ❖ додаткові ілюстрації тощо,
- які підсилюють зміст підручника.

Сонячна країна

svitdovkola.org/art4/2026/11

Наступна подорож – до сонячної Іспанії, країни фестивалів. Іспанці дуже енергійні й життєрадісні.

Що ви знаєте про Іспанію? Знайдіть в інтернеті по одному цікавому факту про цю країну: її природу, культуру, традиційні страви. Поділіться інформацією в класі.

Розспівка в іспанському стилі

Вивчи розспівку.

Клариса готує паелью

Кла-ри-са го-ту-є па-е-лю з шаф-ра-ном і мас-лом о-ли-ви. Кар-ме-ла до-по-ма-га-є і по-да-є все це до гри-лю.

Такого рівного, неоднорідного ритму в нас ще не було! Він називається **пунктирним** – від латинського слова *punctum* – “крапка”. Щоб вийшов такий ритм, тривалість деяких нот подовжують на половину. І позначають це крапкою біля ноти. Такий ритм характерний для іспанської музики.

Закінчи музичну рівність: $\circ = ?$

Відтвори ритм розспівки: проплескай у долоні, простукай по столу або протупай ногою.

Танець із характером

Роздивись картину сучасної художниці **Маріам Мугаль** із зображеною танцівницею **фламенко** – одного з народних іспанських танців.

- Як гадаєш, чому художниця не намалювала ніг танцівниці, а привернула увагу до її рук і пози?
- Які рухи танцівниці: швидкі чи повільні, різкі чи плавні?
- Спробуй продовжити зображений на картині рух.

А тепер подивись фламенко у виконанні ансамблю **Антоніо Гадеса**. Акомпануй, проплескуючи ритм.

Чи так тобі уявлявся цей танець? Чи можна впізнати його за ритмом? Як? Назви особливості фламенко. Які інструменти звучать? Що в руках танцівниці?

У вирі балету

Подивись фрагмент балету **“Дон Кіхот”** **Людвіга Мінкуса**.

- Які рухи фламенко використав хореограф?
- Які елементи вбрання нагадують народний костюм?
- Як гадаєш, яка хореографія – класична чи народна – краще передає характер народу?

Захопилися іспанськими танцями? Розпочни проект “Іспанські танці”. Дізнайся, що в усіх них спільного, а чим вони різняться. Розучи один із них.

Інтерактивний електронний додаток до підручника “Мистецтво” для 4 класу (І. Стеценко, С. Садовенко)

Тема 2 -> 11. Сонячна країна -> Фламенко у виконанні ансамблю Антоніо Гадеса

Фламенко у виконанні ансамблю Антоніо Гадеса

Інтерактивний електронний додаток до підручника “Мистецтво” для 4 класу (І. Стеценко, С. Садовенко)

11. Сонячна країна

Танець із характером

- Картина Маріам Мугаль із танцівницею фламенко ▶
- Фламенко у виконанні ансамблю Антоніо Гадеса
- У вирі балету
- Фрагмент балету “Дон Кіхот” ▶

Інтерактивний електронний додаток до підручника “Мистецтво” для 4 класу (І. Стеценко, С. Садовенко)

Тема 2 -> 11. Сонячна країна -> Фрагмент балету “Дон Кіхот” Людвіга Мінкуса

Фрагмент балету “Дон Кіхот” Людвіга Мінкуса

Можемо все дивитися й слухати в смартфоні

Гордий птах

svitdovkola.org/art4/19

Навіщо малювати тварин, якщо їх можна сфотографувати? Художники-аніمالісти прагнуть показати не тільки вигляд тварин, а й особливості їхніх рухів, вдачі, своє захоплення ними.

По черзі спробуйте кількома лініями зобразити на дошці будь-яку тварину. Чи всі здогадаються, хто намальований?

Лебідь пливе

Роздивись, як сучасна художниця **Старла Халфманн** зобразила лебедя. Яка особливість цієї картини? Чи зможеш ти впізнати й інші твори художниці? За якими ознаками?

Гордо піднявши голову, птах поволі пливе, а вода озера немовби розступається перед ним невеличкими хвилячками.

Картина написана широкими мазками.

Лебідь ніби зітканий із квітів.

- * Розкажи про птаха на картині.
- * Поміркуй, чому художниця не зробила картину реалістичною.
- * Як гадаєш, як лебідь почуватиметься серед інших птахів озера? Чому?
- * Як художниця передала рух? Спробуй показати рухи птаха.

Тема 3. Чарівні перетворення

Спостерігаємо за птахами

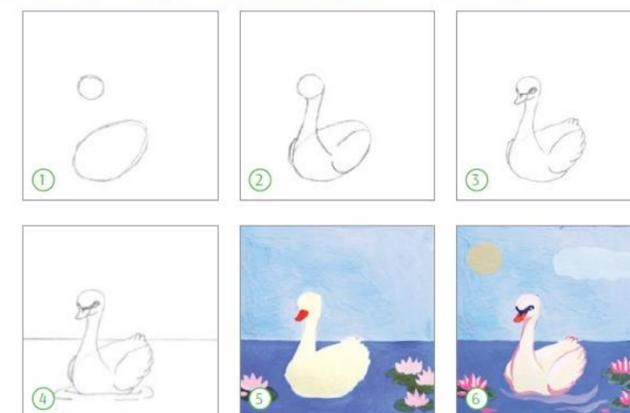
Подивись відео, як лебідь пливе по спокійній воді озера, як він рухається. Іноді здається, що він танцює.

- * Чим рухи лебедя відрізняються від рухів інших птахів, за якими ти спостерігав / спостерігала (горобця, ворони, голуба тощо)?
- * Чому лебедя називають королівським птахом? Добери прикметники та образні порівняння, щоб описати його.

Малюємо королівського птаха

Намалюй величного лебедя. Можеш скористатися схемою.

Створи для своєї роботи оригінальну рамку, прикрасивши її паперовими квітами чи природними матеріалами.

Влаштуйте виставку картин і проведіть екскурсію для учнів та учениць інших класів.

Цікавість і зрозумілість

У світлі місяця

svitdovkola.org/art4/2

Усі ми сприймаємо світ по-своєму: помічаємо те, на що інші не звертають уваги, описуємо інакшими словами, звуками, барвами. Ми і схожі, і різні водночас.

Виберіть один предмет у класній кімнаті. За 1 хвилину напишіть на аркушах якомога більше слів, які описують його. По черзі читайте по одному слову, закреслюйте вже названі. Порівняйте описи.

Один ритм – різні інструменти

Виконай записаний ритм на різних інструментах: на трикутнику, барабані, ксилофоні, маракасах тощо.

Можете заграти оркестром – одночасно виконувати ритм на різних інструментах. Які інструменти краще поєднуються? Слухайте одне одного, і все вдасться!

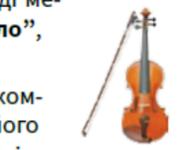
Місячна ніч

Пригадай літній вечір біля моря або річки, коли на воді мерехтять відблиски місяця. Послухай п'єсу "Місячне світло", виконану на різних музичних інструментах.

Твір, який ти щойно прослухав/прослухала, написав композитор-імпресіоніст **Клод Дебюссі**. На творчість його часто надихали картини природи та роботи художників-імпресіоністів. Тому твори К. Дебюссі дуже образні.

- Як композитор зобразив місячне світло?
- Розкажи про музику, вживаючи слова з хмари на форзаці.
- Коли тобі хочеться слухати таку музику?
- Опиши або намалюй те, що уявляєш, коли звучить ця музика.

Скрипка

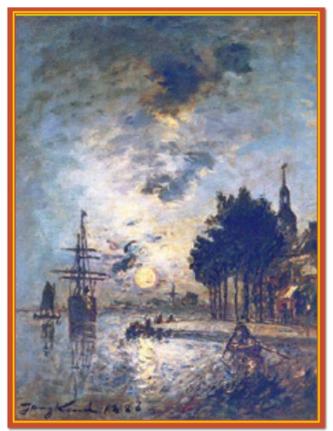

Рояль

Тема 1. Подорожуємо і відкриваємо світ

Місяць-художник

Подивись, як зобразив місячну доріжку **Йоган Бартолд Йонгкінд** на картині "Порт Ґрутхуфд у місячному світлі".

- Де на картині лінія горизонту?
- Майстер використовує напрочуд мало кольорів, але місячна доріжка – мов справжня. Як вдалося досягти такого ефекту?

Ця картина, як і музика К. Дебюссі, є зразком імпресіонізму. Митці-імпресіоністи прагнули відобразити світ у його рухливості й мінливості, "схопити" мить і передати свої враження від неї.

Забарвлення звучання

Ти помітив / помітила, що одна й та сама п'єса, виконана на різних музичних інструментах, звучить по-різному? Кожний музичний інструмент має свій **тембр** – неповторне забарвлення звучання. Тембр – одна з ознак музичного звука поряд з висотою, гучністю, тривалістю. Свій неповторний тембр має і голос кожної людини.

Потренуйтеся розпізнавати голоси одне одного. Домовтеся, яку фразу всі промовлятимуть. Оберіть того, хто відгадуватиме із заплющеними очима, решта нехай говорять – помірно, пошепки, голосно. Міняйтеся ролями.

- Коли розпізнавати було найлегше? Найскладніше?
- Чиї голоси було складно розпізнати?
- Коли в повсякденному житті ми впізнаємо людину за голосом?

Вивчіть пісню "Верснитесь вересень" ("Пісенник", с. 118).

❖ **Оптимальне використання термінів, пояснень, правил: не перевантажуємо учнів.**

Пояснення складного терміна "тембр" через гру

Яскраві тропіки

svitdovkola.org/art4/10

Перенесімося в інший куточок Землі – до Латинської Америки. Там з давня живуть індіанці та індіанки – горді, сильні духом, сміливі і нескорені. Вони вважають свободу і незалежність найбільш цінними. Завітаймо до народу куна!

Дізнайтеся і розкажіть одне одному якомога більше про природу Центральної та Південної Америки, культуру і звичаї корінних народів.

Візерунки з клаптиків

Роздивись **м'яли** – яскраві аплікації з клаптиків тканини, якими прикрашають сукні. Це давнє мистецтво народу куна, яке століттями передається від покоління до покоління. Так індіанки розповідають про природу своєї країни, тварин і рослини, що їх оточують.

Лінія симетрії

- Які кольори використовують майстрині?
- З яких елементів складаються візерунки?
- Які об'єкти майстрині стилізують?

Деякі зображення створені так, немовби вони відображаються у дзеркалі – їх можна розділити лінією на дві однакові половинки. Такі візерунки називають **симетричними**, решта візерунків – **асиметричні**. А умовна лінія поділу – це **вісь симетрії**.

- Які з мовів симетричні?

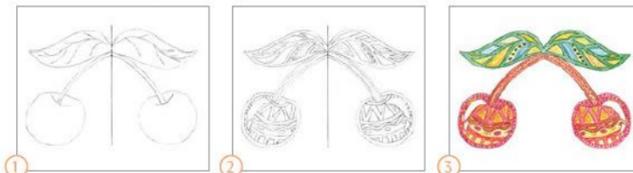
Тема 2. Машина часу

Дзеркало і візерунки

Намалюй у стилі індіанських візерунків овочі та фрукти, які ростуть в Україні. Зображення роби симетричними.

Ти вже створював/створювала симетричні зображення. Пригадуєш витинанки? Вони завжди симетричні, адже ми згинаємо папір навпіл і вирізаємо одразу дві половинки.

- Щоб тобі було легше малювати, простим олівцем розділи аркуш паперу навпіл – це лінія симетрії. Спершу намалюй контур великого зображення, а потім впиши в нього дрібні елементи.
- Розфарбуй малюнок кольоровими олівцями, восковими крейдочками або фломастерами.

Індіанська музика

Подивись кліп сучасного еквадорського музиканта **Лео Рохаса** до композиції з індіанськими мотивами "Надія".

- Кажуть, що народна музика може розповісти про характер народу. Чи відчувається характер індіанців у цій музиці?
- Які рухи пасують до неї?
- Чи знаєш ти, який музичний інструмент звучить?

Створи до музики відеоряд з фотографій. Які світлини ти добиратимеш? Чому саме такі?

Перуанська пан-флейта

Ми не
втомлюємося
на уроці!

❖ Пропоновані твори спонукають учнів до мистецьких мандрівок.

🔊 Пісня “Під небом Парижа” у виконанні Едіт Піаф

Осінні мандри

svitdovkola.org/art4/3

Чарівниця осінь причепурює кожне місто й селище: перетворює дерева на різнобарвні букети, чіпляє на них намиста з яскравих плодів, запалює вогники клумб. Помандруймо осінніми шляхами різних країн.

👥 Об'єднайтеся в групи. Пригадайте, що ви знаєте про столицю Франції, та розкажіть одне одному.

Дорога за небокрай

Сучасний художник **Олег Шупляк** пише особливі картини — **двовзори**. Вони мають подвійний, а інколи й потрійний зміст.

🔍 Роздивися уважно його картину “Паризька осінь”.

Дальній план

Спершу здається, що на картині осіння дорога, спрямована вдалечінь. Але придивившись, ми бачимо візитівку Парижа — Ейфелеву вежу.

Середній план

Художник детально промальовує **передній план** — те, що ближче до глядача. Те, що далі, менш чітко — це **середній і дальній плани**.

- ★ За допомогою чого художник зобразив елементи конструкції вежі?
- ★ Як митець змальовує дерева — показує кожен листочок чи лише обриси крон?

8

Тема 1. Подорожуємо і відкриваємо світ

Символи Франції

🎧 Послухай пісню “Під небом Парижа” у виконанні французької співачки **Едіт Піаф**. Слухаючи її глибокий сильний голос, уявляй, що ти гуляєш вулицями цього старовинного міста.

Ейфелева вежа, 1889 р.

Сходинки в осінь

🔍 Розглянь пейзаж “Місточок в осінньому парку” сучасного митця **Олега Щербакова**.

- ★ Знайди на картині передній, середній і дальній плани.
- ★ Чим схожі картини О. Шупляка та О. Щербакова?

Що далі сходинки, то більше вони звужуються.

Малюємо вулицю

Зображення на картинах об'ємне, ніби справжнє: так і кортить пробігти сходами, зазирнути під місточок, подивитися вдалечінь. Досягають цього художники завдяки законам перспективи.

Перспектива — спосіб зображення просторових об'єктів на площині, який ураховує, що віддалені об'єкти ми бачимо не такими, як ближні.

Законои перспективи

Ближні об'єкти

- Зображуються нижче.
- Детальні.
- Більші, ширші.
- Чіткі контури.
- Яскраві.

Лінія горизонту

Віддалені об'єкти

- Зображуються вище.
- Узагальнені.
- Менш деталізовані.
- Розмиті контури.
- Блідші.

👉 Як осінь прикрасила твоє рідне місто / село? Намалюй раз видається особливо ошатною. Не забувай про закони перспективи!

Руки-крила

svitdovkola.org/art4/2026/20

Звуками музики композитор пише музичну картину. А хореограф втілює почуте в хореографічній мініатюрі. Пройдімо разом цим мистецьким шляхом.

- Влаштуйте карнавал тварин. По черзі зображуйте рухами різних тварин. Чи одразу впізнають їх інші? Чи показав хтось лебедя?

Досліджуємо мелодії

- Порівняй записи музики. Чим ноти в рядку А відрізняються від тих, що розташовані під ними в рядку Б?

- Поміркуй, чим відрізнятиметься звучання музики. Перевір себе, послушавши аудіозаписи.

- Як ти гадаєш, це однакова музика чи різна? Чи змінився її ритм? Як саме? Які зміни тривалостей роблять мелодію зовсім інакшою (невпізнанною)?
- Проспівай мелодію назвами нот. Чи вистачає дихання для співу першої і другої мелодії? Чому?
- Зіграй ці мелодії на ксилофоні або металофоні.

Незвичайний лебідь

- Розглянь скульптуру “Лебідь” Майка Філдса. Пригадай вигляд і рухи птаха. Поміркуй, які риси лебедя насамперед відтворив митець.

- Птах пливе, летить чи готується до польоту?
- Яким ти бачиш лебедя? Тендітним? Сильним? Ніжним? Мужнім? Опиши свої враження.
- Як гадаєш, яка музика може змалювати цього птаха? Наспівай її.

42

Тема 3. Чарівні перетворення

Лебідь у музиці та балеті

- Уяви, як можна змалювати лебедя музикою. Якою вона буде: швидкою чи повільною? Голосною чи тихою? З високими чи низькими звуками? Спокійною? Задумливою? Веселою? Грайливою? Урочистою? Який музичний інструмент гратиме соло?

- Послухай п'єсу “Лебідь” із сюїти “Карнавал тварин”, яку написав композитор, органіст і піаніст Каміль Сен-Санс. Чи є щось спільне з твоїм музичним описом?

- Опиши птаха, якого зобразив композитор. Покажи, як він рухається.
- Чи співзвучна музика картині С. Халфманн і скульптурі М. Філдса?
- Який музичний інструмент грає соло?
- Пригадай, чи знайомі тобі інші твори із цієї сюїти. Які?

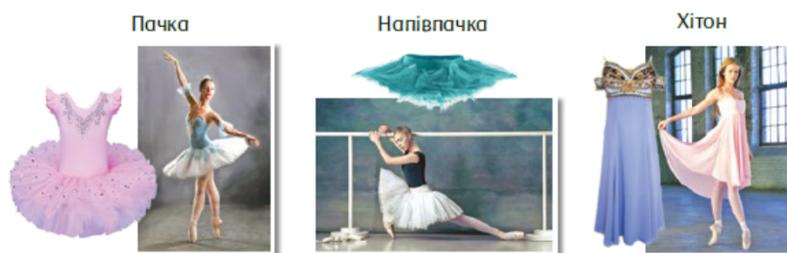
- Подивися, як під цю музику зобразила лебедя балерина Анастасія Шевченко. На що ти звертаєш увагу?

Рухи балерини плавні, м'які, насамперед танцюють руки-крила. Дрібні неспішні кроки на кінчиках пальців створюють враження, що лебідь пливе. Танцівниця рухається легко й граційно.

Костюм лебедя

- Розглянь різні види балетних костюмів. Уяви себе дизайнером / дизайнеркою і придумай сценічне вбрання для ролі лебедя. Намалюй ескіз.

43

❖ Завдання на закріплення матеріалу та поглиблення знань.

Текст кожної теми розділено на дрібні частини: кожний блок — одна думка.

Вдалого вам
вибору!

